

๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

๖๘ ปี

วันสันติภาพไทย

๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

กำหนดการจัดงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ภาคเช้า จัด ณ ลานอาคารเสรีไทยอนุสรณ์สวนเสรีไทย ถนนเสรีไทย
ชอย ๕๓ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

เวลา ๘.๐๐ น. - ๑๑.๓๐ น.

ภาคบ่าย จัด ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

เวลา ๑๒.๔๕ - ๑๓.๐๐ น.

- พิธีเปิดงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย โดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ / ผู้แทน
- วางช่อดอกไม้คารวะเสรีไทยและผู้เสียชีวิตระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ณ สวนประติมากรรมกำแพงประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย หน้าหอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
- วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสันติภาพ
- ชมนิทรรศการ เรื่อง “ขบวนการเสรีไทยเพื่อเอกราชอธิปไตยของชาติ”

เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.

- ลงทะเบียน / รับหนังสือที่ระลึก ณ ห้องประชุม LT๑ คณะนิติศาสตร์ ชั้น ๑
- “พิธีมอบรางวัลสันติประชาธรรม” โดย โครงการเตรียมงาน ๑๐๐ ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐ น.

- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ภารกิจเพื่อชาติเพื่อ Humanity ของจำกัด พลังกูรกับเอกราชของไทย” โดย ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ คณะละครเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เวลา ๑๔.๓๐ - ๑๗.๓๐ น.

- เสวนาวิชาการเรื่อง “ปฏิบัติการเสรีไทยในประเทศ (บางส่วน)”
วิทยากร : อาจารย์สิทธิธรรม โรหิตะสุข (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
วิฑิต จันดาวงศ์ (ทายาทครูครอง จันดาวงศ์)
ดำเนินรายการโดย เจนวิทย์ เชื้อสวาท (องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

เวลา ๑๗.๓๐ น.

จบรายการ

พิธีกรตลอดงาน สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่าพระจันทร์	ประธานกรรมการ
๒. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
๓. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและการคลัง	กรรมการ
๔. รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา	กรรมการ
๕. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
๖. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ศูนย์รังสิต	กรรมการ
๗. รองอธิการบดีฝ่ายบริหารทั่วไป	กรรมการ
๘. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์	กรรมการ
๙. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่าพระจันทร์	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี	กรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
๑๔. อาจารย์วิภา ดวามณี	กรรมการ
๑๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย	กรรมการ
๑๖. น.ส. วารุณี ไอสถารมย์	กรรมการ
๑๗. หัวหน้างานประชุม	กรรมการ
๑๘. หัวหน้างานพัฒนาอาคารสถานที่	กรรมการ
๑๙. หัวหน้างานประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๐. นายกิตติ นาวิกมูล	กรรมการ
๒๑. นางกรรณิการ์ จังสมยา	กรรมการ
๒๒. นางอริญญา อินทร์ศรีชื่น	กรรมการ
๒๓. นายยุทธนา จังอินทร์	กรรมการ
๒๔. น.ส. ดาวเรือง แนวทอง	กรรมการ
๒๕. น.ส. ธันยรัตน์ น้อยปั้น	กรรมการ
๒๖. นายกองดีการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
๒๗. ประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
๒๘. ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการและเลขานุการ
๒๙. หัวหน้างานบริหารสำนักงาน ท่าพระจันทร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. หัวหน้างานบริหารอาคารสถานที่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ชื่อหนังสือ : 68 ปี วันสันติภาพไทย

ISBN : 978-974-466-701-4

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2556

จำนวน : 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย : คณะกรรมการจัดงาน 68 ปี วันสันติภาพไทย เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์

แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

บรรณาธิการ : สิริสุวิสต์ ยอดบางเตย

กองบรรณาธิการ : ดาวเรือง แนวทอง • สุวนิตา บุญนำ • ยุทธนา จังอินทร์ • สายฟ้า ตันธนา

พิมพ์ที่ : บริษัทอาร์ แอนด์ ดี พรินติ้ง จำกัด 54/62 ซอยเลิศพัฒนาเหนือ ถนนจอมทอง

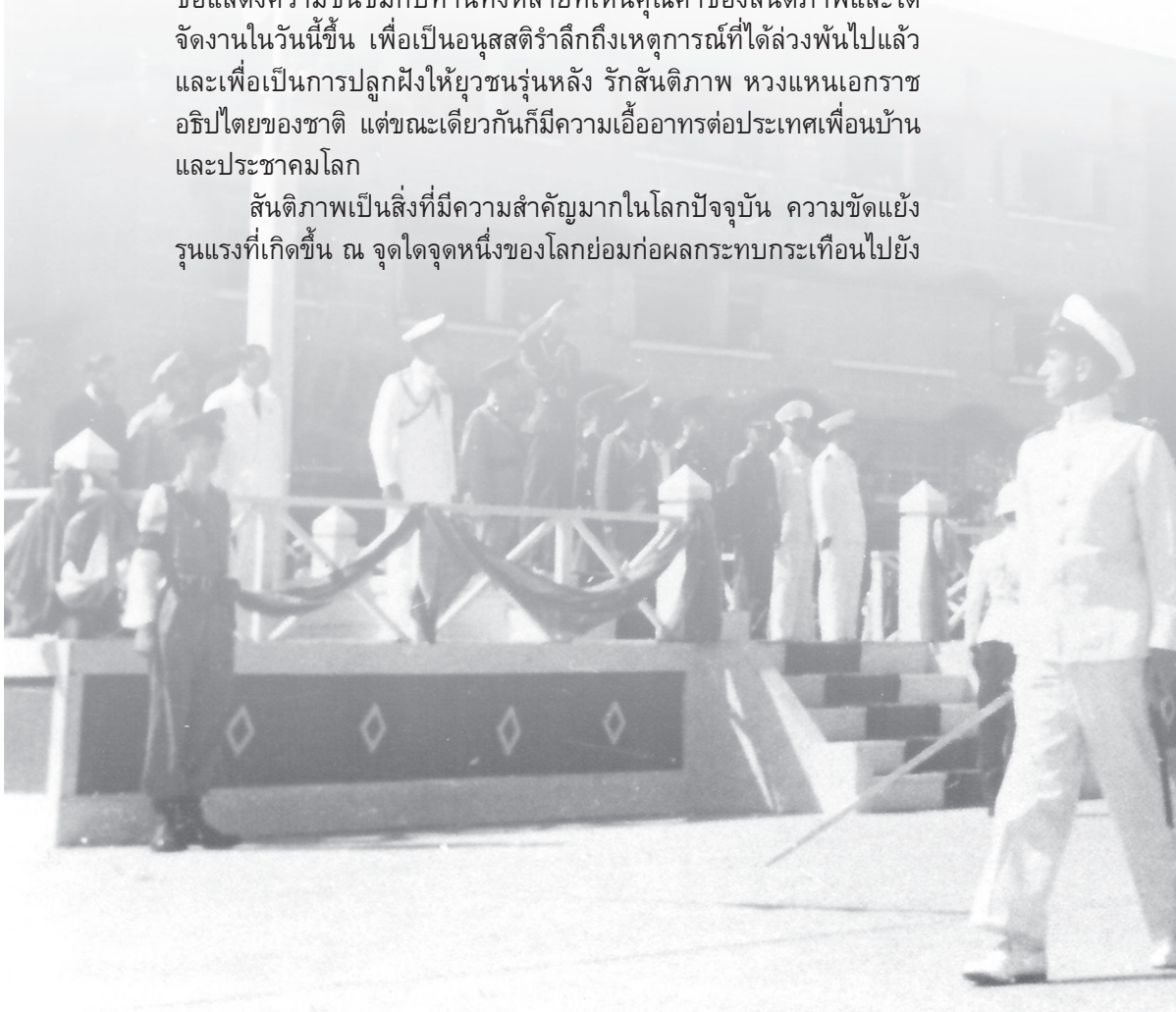
แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150 โทร. 02-878-0384

พระดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในงาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘
ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาร่วมงาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย และได้ทราบรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดงานในวันนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับท่านทั้งหลายที่เห็นคุณค่าของสันติภาพและได้จัดงานในวันนี้ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเหตุการณ์ที่ได้ล่วงพ้นไปแล้ว และเพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลัง รักสันติภาพ ห่วงแทนเอกราช อธิปไตยของชาติ แต่ขณะเดียวกันก็มีความเอื้ออาทรต่อประเทศเพื่อนบ้าน และประชาคมโลก

สันติภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในโลกปัจจุบัน ความขัดแย้ง รุนแรงที่เกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งของโลกย่อมก่อผลกระทบกระเทือนไปยัง

ส่วนอื่นๆ ด้วย ทุกประเทศในโลกจึงเสมือนหนึ่งร่วมชะตากรรมเดียวกัน เราทุกคนจึงมีหน้าที่ผดุงไว้ซึ่งสันติภาพ โดยต้องเริ่มจากตนเอง ครอบครัวยุติธรรมในวงกว้างออกไป จนแผ่ออกไปถึงมิตรประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศทั่วโลก

สันติภาพก่อเกิดจากพื้นฐานของจิตใจมนุษย์ที่รักสันติ ดังนั้น การที่จะสร้างเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้น แท้ที่จริงแล้วก็คือการพัฒนาจิตใจให้รู้จักลดละความเห็นแก่ตัว ให้ใจมีสันติ มีธรรมะ และมีความรักเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

สันติภาพมิได้หมายความว่าความสงบนิ่งไม่กระทำการใดๆ เลย หากเป็นปฏิบัติการแห่งความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สรรพสัตว์ และสิ่งแวดล้อมทั้งมวล การกิจเพื่อสันติภาพจึงเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ซึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ มิใช่การเรียกร้องที่จะได้รับการลงมือเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน

ขออวยพรให้ท่านทั้งหลาย ตลอดจนปวงชนชาวไทย มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญาที่กล้าแข็งเพื่อบรรลุความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ และได้รับผลอันชื่นใจแห่งสันตินั้นจงทุกประการ

บทบรรณาธิการ

ประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ตั้งแต่กองทัพญี่ปุ่นของฝ่ายอักษะเคลื่อนกำลังพลเข้าสู่ประเทศ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ และสิ้นสุดภาวะสงครามเมื่อ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ ตลอดระยะเวลาดังกล่าว ขบวนการเสรีไทยที่มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า ได้ใช้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นศูนย์บัญชาการลับ ติดต่อประสานงานกับสัมพันธมิตรและเสรีไทยทั้งในประเทศและนอกประเทศ ให้ความช่วยเหลือเชลยชาวต่างชาติ ใช้เป็นที่ฝึกกำลังพลเสรีไทยสายทหารสารวัตรซึ่งประกอบด้วยนิสิตและเตรียมนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เพื่อเป็นหน่วยนำสู้รบในปฏิบัติการจริง อีกทั้งยังใช้เป็นที่เก็บอาวุธของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ส่งมาให้เพื่อเตรียมต่อสู้กับกองทัพอักษะผู้รุกราน แต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ยุติลงเสียก่อน นอกจากนี้ผู้บริหารตลอดจนคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในขบวนการเสรีไทยด้วยความมุ่งมั่นเพื่อสนองคุณชาติ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลรัชกาลที่ ๘ แห่งราชจักรี ได้ประกาศสันติภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิบัติการรับใช้ชาติของขบวนการเสรีไทย ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามประเทศไทยไม่ถูกยึดครอง ดำรงความเอกราชมาจนถึงทุกวันนี้

กล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวได้ทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติอย่างกล้าหาญ

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๘ เห็นชอบในหลักการกำหนดให้วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสันติภาพไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดงานในวาระครบรอบ ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘ ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จมาเป็นองค์ประธาน ทรงได้มีพระราชดำรัสเน้นให้เห็นความสำคัญของสันติภาพ และวาระครบรอบ ๖๐ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดสร้างประติมานุสรณ์ธรรมศาสตร์กับขบวนการเสรีไทย ณ บริเวณสวนประติมากรรมประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ได้มีพิธีเปิดประติมานุสรณ์ในวันดังกล่าว รวมทั้งการจัดพิธีกรรมทางศาสนา งานวิชาการ การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีชุดานุสรณ์ประเทศต่างๆ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ตัวแทนภาครัฐและเอกชน เสรีไทย ทายาท นิสิต นักศึกษา ประชาชน เข้าร่วมงานอย่างคึกคัก

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ในการประชุมครั้งที่ ๒๑ / ๒๕๕๓ ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบให้วันที่ ๑๖ สิงหาคม วันสันติภาพไทย เป็นวันสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยให้มีการจัดกิจกรรมเป็นประจำทุกปี

การจัดงานในวาระครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ เป็นการจัดงานครั้งที่ ๓ ภายหลังจากที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กำหนดให้วันสันติภาพไทยเป็นวันสำคัญของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยซึ่งผูกพันเกี่ยวข้องกับการรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติ ได้รับการเผยแพร่ไปสู่อนุชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่องให้ได้เรียนรู้และจดจำ รวมทั้งเพื่อเชิดชูเกียรติเสรีไทยที่ได้เสียสละ

ความสุขส่วนตัวปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ จนทำให้ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตในสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาได้อย่างงดงาม

หนังสือที่ระลึกการจัดงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ นี้ ประกอบด้วยข้อเขียนของนายอุทัย สุจริตกุล เสรีไทย ได้เขียนถึงความสำคัญของวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘, การแสดงปาฐกถาพิเศษในวาระครบรอบ ๖๗ ปี วันสันติภาพไทย หัวข้อ “การปรองดองของขบวนการเสรีไทยในสงครามโลกครั้งที่ ๒” โดย ดร.วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชรราชบัณฑิต กรรมการสถาบันปรีดี พนมยงค์, การเสวนาวิชาการเรื่อง “การหลอมรวมความหลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันของขบวนการเสรีไทย” วิทยากรเสวนาได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. ชเนต อภารณสุวรรณ วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต นายภษิตศอนันทนาคกร นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีอาจารย์วิภา ดาวมณี เป็นผู้ดำเนินรายการ จัดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. จนถึงเวลา ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ ตึกโดมชั้น ๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ คณะผู้จัดทำหนังสือมีความเห็นร่วมกันว่า เนื้อหาสาระของปาฐกถาพิเศษและการเสวนาวิชาการในการจัดงานครบรอบ ๖๗ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ เต็มไปด้วยคุณค่ามีสาระประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นอย่างยิ่ง จึงได้รวบรวมจัดพิมพ์เผยแพร่ในวาระนี้ คณะผู้จัดทำหนังสือขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้หนังสือที่ระลึกเล่มนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายอุทัย สุจริตกุล เสรีไทย ที่ได้กรุณาเขียนบทความอันมีความหมายให้เป็นพิเศษ

ตอนที่ ๔๔ เล่ม ๖๒ ราชกิจจานุเบกษา ๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘

ประกาศ
สันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๗)

บวรกี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยโดนโยบายอันแน่วแน่ที่จะ
รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกราน
ของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้
มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช

๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๔๔

๒๔๙๘ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่ดังกล่าวนี้ได้แสดง
ให้เห็นประจักษ์แก่เราในเมื่อญี่ปุ่นได้ย่ำคราห์พัวพันในดินแดน
ประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔
โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ
มีราษฎรพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็น
อย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม
พุทธศักราช ๒๔๙๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา
ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติ
นั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตนารมณ์ของประชาชน
ชาวไทย และทำให้เงินจัดกองทัพยูนิติกแห่งรัฐธรรมนัญ
เทศกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุน
สหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำ
การทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติต่อสหประชาชาติ
ส่วนมากก่อนทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็น แสดงเจตน์จำนง
ของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศ

ตอนที่ ๔๔ เล่ม ๖๒ ราชกิจจานุเบกษา ๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘

สงครามและการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติ
ดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของ
สหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่ง
ได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่
ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชน
ชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและ
บริเตนใหญ่ เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้กลับมีใจที่จะดี
กลับคืนมาซึ่งสัมพันธ์อันดีอันเคยมีกับสหประชาชาติ
เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔ และพร้อม
ที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติใน การสถาปนา
เสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ
รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปัตตานี เชียงคอง และเมืองพานัน
ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะยึดดินแดนเหล่านี้ และ

๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๔๔

พร้อมที่จะจัดการ เพื่อส่งมอบใน เมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะ
รับมอบไป

ส่วนบรรดาทกกฎหมายอันใด ๆ อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อ
สหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ และเครือจักรภพชาติ ก็จะได้
พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่าง
ใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้น ก็จะได้รับชดเชยโดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจน
ชนต่างด้าว ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย คงตั้งอยู่ในความสงบ
และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อความสงบ
เรียบร้อย พืชอันมีในอุดมคติ ซึ่งมีความไว้ใจในข้อตกลง
ของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๘
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หัว บณยเขตต์
รัฐมนตรี

“วัน” ที่ลืมไม่ได้

โดย อุทัย สุจริตกุล

วันอะไรครับ ที่ (ผม) ลืมไม่ได้ ก็วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๘๘ (๑๙๔๕) นะสิครับ วันนี้ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ครบรอบปีที่ ๖๘ แล้วนะครับ ที่ประเทศไทยได้ประกาศในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล เป็นวัน “วันสันติภาพ” ทันทีที่ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ต่อสัมพันธมิตร อังกฤษและสหรัฐอเมริกา อย่างไม่มีเงื่อนไข

ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๘๘ (๑๙๔๕) ของการประกาศวันสันติภาพนี้เองที่ทำให้อนาคตของประเทศไทยพลิกผันจากหน้ามือเป็นหลังมือ หรือหลังมือเป็นหน้ามือ เพราะอะไรหรือครับ ต้องขออนุญาตเล่าความเป็นมาของวันดังกล่าวนี้ บางท่านอาจจะเบื่อกับที่จะอ่านหรือฟัง เพราะทราบเรื่องดีอยู่แล้ว เนื่องจากการเขียนของผมตามแนวนี้มา ๓ ปี ติดต่อกัน ผมคิดว่า มันเป็นความจำเป็นที่จะต้องทบทวนเรื่องราวซ้ำๆ เพราะคิดว่าอ่านหรือฟังแล้วเป็นประโยชน์มากกว่าเป็นโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับท่านผู้มิเกียรติที่ได้ให้เกียรติมาร่วมงานนี้เป็นครั้งแรก

ทหารสหประชาชาติที่เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยเดินแถวสวนสนามต่อพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และต่อลอร์ดหลุยส์เมาท์แบทเดน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรประจำยุทธภูมิเอเชียอาคเนย์ ณ ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๘๙

หรือได้อ่านเรื่องของเสรีไทยเป็นครั้งแรก รวมทั้งพวกลูกหลาน นักเรียน นักศึกษาที่ยังไม่ทราบเรื่องราว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับประเทศของเรา

ทุกๆ ปี ของวันที่ ๑๖ สิงหาคม พวกเราเสรีไทยได้ร่วมกันประกอบ พิธีทางศาสนา เพื่ออุทิศส่วนกุศล และระลึกถึงเพื่อนเสรีไทยทุกท่านที่ได้ สว่างลับไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสรีไทยที่เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือถูกทำร้ายจนเสียชีวิต (อ่านวีรกรรม ของ ๔ วีรบุรุษแรกของพวกเรา เขียนพ.ศ. ๒๕๕๓) ทำไม จึงกำหนดให้ วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันจัดงานที่ระลึก ทั้งนี้ เพราะพวกเราคิดว่า การประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ (๑๙๔๕) เป็น วันที่เหมาะสมที่สุด

ทันทีที่รัฐบาลไทยประกาศวันสันติภาพ สัมพันธมิตร สหราชอาณาจักร อังกฤษ และสหรัฐอเมริกาได้ให้การตอบรับ (endorsement) ทันที และถือว่าประเทศไทยไม่ได้เป็นผู้แพ้สงคราม เนื่องจากรัฐบาลไทย (ขณะนั้น) ได้ประกาศเป็นพันธมิตรร่วมกับญี่ปุ่น และได้ประกาศ สงครามกับสหราชอาณาจักร อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา สัมพันธมิตร ไม่ได้แต่ต้อง เปลี่ยนแปลง สถาบันหลักต่างๆ ของประเทศ ทุกอย่าง status quo กองทัพไทยไม่ต้องยอมจำนนและถูกปลดอาวุธ

ขบวนการเสรีไทยประกอบด้วยคนไทยและต่างชาติทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศในสหราชอาณาจักร อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ให้ความร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยมีอุดมการณ์และจุดประสงค์เดียวกัน คือ ร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อต้านและขับไล่กองทัพญี่ปุ่นให้ออกจากประเทศไทยเพื่อให้สงครามยุติลงโดยเร็วที่สุด การปฏิบัติและผลงานที่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้รับจากขบวนการเสรีไทยตลอดสงครามมีมากมายไม่สามารถที่จะบรรยายให้หมด ณ ที่นี้ได้อะไรก็ตาม ผลงานที่สำคัญๆ ส่วนใหญ่ของเสรีไทยจะหาอ่านได้จากหนังสือตำนานของเสรีไทย หรือ The Free Thai Legend โดย ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร ราชบัณฑิต และคุณเริงไชย พุทธารโ เป็นบรรณาธิการ

การประชุมสุดยอดของฝ่ายสัมพันธมิตร ณ เมือง Quebec Canada ในพ.ศ. ๒๔๘๖ (๑๙๔๓) มีหัวข้อสำคัญหัวข้อหนึ่งเกี่ยวกับประเทศไทย คือ ที่ประชุมได้มีมติให้แบ่งพื้นที่ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (Southeast Asia) ซึ่งประกอบด้วย พม่า มลายู ชวา อินโดจีน และไทย พื้นที่ในประเทศดังกล่าว ที่อยู่ใต้เส้นขนานที่ ๑๖ (Latitude ๑๖° N) จะอยู่ในเขตปฏิบัติการและอำนาจอนุญาตปฏิบัติงานทางทหารของอังกฤษ ส่วนที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ (Latitude ๑๖° N) จะอยู่ในอำนาจการปฏิบัติงาน

สวัสดิ์ ศรีสุข (แถวหน้าคนที่ ๒ จากขวา) พัฒพงศ์ รินทกุล (แถวหลังสามแวนตา)

ทางทหารของจีน (เจียง ไค เช็ก) ในประเทศไทยพื้นที่ดังกล่าวก็คือภาคเหนือ จะเป็นจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ และน่าน ภาคเหนือของภาคกลางจะเป็นจังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร และเพชรบูรณ์ ภาคอีสานตอนบนจะเป็นจังหวัดหนองคาย อุตรธานี สกลนคร เลย ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม มุกดาหาร นครพนม และหนองบัวลำภู และในปีเดียวกันนั้นเองฝ่ายสัมพันธมิตรได้แต่งตั้งพล.ร.อ. ลอร์ด หลุยส์ เม้านท์แบทเตน เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

พล.ร.อ. เม้านท์แบทเตน ได้บินไปพบเจียง ไค เช็ก ที่เมืองจุงกิง เสนอขอแก้ไขความตกลงการแบ่งพื้นที่ในประเทศไทยและอินโดจีนที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ให้อยู่ในอำนาจและอนุญาตปฏิบัติการทางทหารของอังกฤษ เจียง ไค เช็ก ไม่ตกลงที่จะให้แก้ไข แต่หากอังกฤษจะทำการปฏิบัติการทางทหารในเขตประเทศไทยและอินโดจีนเหนือเส้นขนานที่ ๑๖ (Latitude ๑๖° N) ก็ไม่ขัดข้องโดยไม่ต้องขออนุญาตจากจีนก่อน ซึ่งก็หมายความว่าจีนก็ยังคงมีอำนาจทำได้เช่นเดิม

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ (๑๙๔๕) สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นประกาศให้ประชาชนและกองทัพญี่ปุ่นยอมจำนนต่อสัมพันธมิตร พล.ร.อ. เม้านท์แบทเตน ได้ส่งวิทยุด่วนถึง ดร.ปรีดี แจ้งเรื่องนี้ให้ทราบในวันที่ ๑๖ สิงหาคม และในวันเดียวกันนั้นเองรัฐบาลไทยในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้ประกาศวันสันติภาพทันที สหราชอาณาจักร อังกฤษ และสหรัฐอเมริกาประกาศยอมรับการประกาศวันสันติภาพของรัฐบาลไทยทันทีเช่นเดียวกัน

ในวันที่ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ จีนได้ส่งทหารเข้าไปในเขตรัฐฉาน (Shan State) เพื่อจะเข้ามาปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ทันที้ที่ใต้ทราบเรื่องนี้ ดร.ปรีดี ได้ขอให้หัวหน้าหน่วย O.S.S. ของสหรัฐอเมริกาที่ปฏิบัติงานในประเทศไทยให้แจ้งด่วนถึงพลุติกรรมของกองทัพจีนแก่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ให้ยับยั้งการเคลื่อนไหวกองทัพจีน เพราะหากสัมพันธมิตรอนุญาตให้จีนเข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในประเทศไทย ความไม่สงบเรียบร้อยก็จะเกิดขึ้น

การตัดสินใจอย่างเฉียบขาดและว่องไวที่ทันต่อเหตุการณ์นี้ ประธานาธิบดีทรูแมนได้ออกคำสั่งและย้ำว่า พล.ร.อ.เมาน์ทแบทเทน เป็นผู้อำนาจเต็มในการปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย คำสั่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ทำให้จีนไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งและมีปฏิกิริยาโต้ตอบดังที่ได้เกิดมีความไม่สงบในกรุงเทพมหานคร กรณี “เลี้ยวพะ” แต่ก็ถูกปราบปรามให้ยุติได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากยับยั้งไม่ให้จีนเข้ามาปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทยไม่ทันต่อเหตุการณ์แล้ว ความไม่มั่นคงของประเทศไทยจะต้องเกิดขึ้นโดยไม่ต้องสงสัย ไม่มีผู้ใดบอกได้ว่า หากกองทัพจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย เมื่อเสร็จภารกิจแล้ว จีนจะยอมถอนทหารกลับออกไปหมดหรือไม่ และเมื่อใดนอกจากนั้นประเทศไทยจะถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ตอนเหนือจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน ตอนใต้จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษ

ต้นเดือนกันยายน ๒๔๘๘ (๑๙๔๕) กองทหารอังกฤษรุ่นแรกเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นซึ่งมีอยู่ในประเทศไทยแสนกว่าคน ทหารอังกฤษและอินเดียทยอยกันเดินทางเข้ามาในประเทศไทยทั้งหมดประมาณ ๑๗,๐๐๐ คน ทหารที่เข้ามาทั้งหมดเป็นภาระของรัฐบาลไทยต้องให้การเลี้ยงดูตลอดงาน และเมื่อสัมพันธมิตรเสร็จภาระกิจการปลดอาวุธก็ได้ถอนทหารกลับออกไปทั้งหมด ก่อนการถอนทหารออกจากประเทศไทย ทหารอังกฤษและอินเดียได้ถวายการสวนสนามต่อพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งเสด็จเป็นองค์ประธานรับการสวนสนาม พล.ร.อ. เมาน์ทแบทเทน แม่ทัพฝ่ายสัมพันธมิตรก็รับการสวนสนามอยู่ใกล้เบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลด้วย

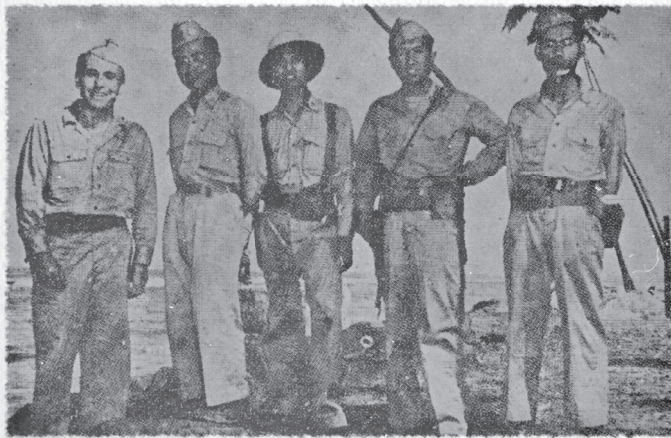
เมื่อพูดถึงเรื่องการประกาศวันสันติภาพก็ต้องพูดถึงเรื่องเสรีไทย และผลงานของเสรีไทยไปด้วยพร้อมๆ กัน จะพูดเรื่องหนึ่งเรื่องใดเพียงอย่างเดียวก็จะเป็นไม่มีความหมาย ฟังแล้วเป็นเรื่องลอยๆ อย่างนั้นๆ การประกาศวันสันติภาพที่ทำให้ขนาดของประเทศไทยเปลี่ยนจากหลังมือเป็นหน้ามือ มิได้เกิดจากอิทธิพลของสิ่งลึกลับใดๆ ไม่ได้เกิดจากการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางกฎหมาย หรือนโยบายการเมือง การทูต แต่อย่างใด หากปราศจากเสรีไทยกับผลงานที่ดีเด่น มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ก็จะไม่มีการรับรองการประกาศการยกเลิกการ

เป็นคู่สงคราม และประเทศไทยไม่เป็นผู้แพ้สงคราม นี่แหละครับ หากไม่มีผลงานเสรีไทยและการประกาศวันสันติภาพแล้ว อนาคตของประเทศไทย ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ คงจะต้องบันทึกไว้ในอีกสภาพหนึ่ง

ผมนายอุทัย ขออนุญาตเสรีไทยทุกท่านกล่าวในนามเสรีไทย ขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมงานครบรอบปีที่ ๖๘ ของวันประกาศสันติภาพในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ อนุสรณ์สถานเสรีไทยบึงกุ่ม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การเดินทางในกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ ทุกท่านทราบดีและประสบด้วยตนเองแล้วว่าแสนจะลำบากยากเย็นเพียงใด สภาพจราจร ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ถึงแม้จะเป็นรถใต้ดิน บนดิน ท่านก็ต้องเดิน เดิน เดิน ระยะเวลายาวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ (คนแก่อย่างผม) ลำบากมากครับ ถ้าไม่รักหรือคิดถึงกันจริงๆ แล้วคงจะไม่มาร่วมงานถึงที่ ขอขอบคุณเยาวชนทั้งหลายที่สนใจเรื่องของเสรีไทยและอยากรู้จักกับเสรีไทย ได้มาทักทายกันบ้าง ขอลายเซ็นบ้าง ถ้าทักทายกันไม่ทั่วถึงก็ตั้งขอประทานโทษด้วยสำหรับท่านผู้มีเกียรติและเยาวชนทุกท่านที่มาในงานวันนี้ นอกจากการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับเสรีไทยผู้ล่วงลับไปแล้ว ผมต้องขอให้ท่านส่งจิตเป็นพิเศษ นึกถึง ๔ วีรบุรุษแรกของเรา คุณกำจัด พลาญกูร คุณไพศาล ตระกูลลี คุณการเวก ศรีวิจารณ์ และคุณสมพงษ์ ศัลยพงศ์ ที่เสียชีวิตจากการเจ็บป่วยและถูกฆาตกรรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่

คุณจำกั๊ด และคุณไพศาล เป็นสองท่านแรกที่หัวหน้าเสรีไทยในประเทศส่งออกไปโดยเดินทางผ่านจีนไปสหรัฐอเมริกาเพื่อแจ้งรายละเอียดการจัดตั้งเสรีไทยในประเทศและแผนการตั้งรัฐบาลอิสระในอินเดียให้ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ทราบ แต่งานของคุณจำกั๊ดมีอุปสรรคมากมายในจีน ไปไม่ถึงสหรัฐก็ป่วยและเสียชีวิตในจีน ถึงกระนั้น ผลงานของคุณจำกั๊ดประมาณ ๘ เดือนในจีน ก็ได้ทำให้เสรีไทยในอังกฤษส่ง พ.ท. ม.จ. ศุภสวัสดิ์ดิวงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ (ท่านชื่น) หัวหน้าเสรีไทยในอังกฤษมาพบกับคุณจำกั๊ดในจีน และได้ทราบเรื่องราวของเสรีไทยในประเทศจากคุณจำกั๊ดด้วยตนเอง นับได้ว่าผลงานของคุณจำกั๊ดและคุณไพศาลสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง ส่วนคุณการเวก และคุณสมพงษ์ ถูกฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่ไทยที่ริมแม่น้ำโขงอย่างทารุณเพื่อเอาทรัพย์สินที่ติดตัวไป

เมื่อเขียนถึงคุณจำกั๊ดและผลงานของท่าน ผมต้องขออนุญาตกล่าวขอบคุณผู้ที่เสียสละและเป็นกำลังใจให้การทำงานของ คุณจำกั๊ด ลุล่วงไปด้วยดี ท่านแรกคือ อาจารย์ฉลบชลัยย์ ภรรยาของคุณจำกั๊ดที่อนุญาตและเป็นกำลังใจให้คุณจำกั๊ดออกไปทำงานครั้งนี้ ทั้งๆ ที่ทราบเป็นอย่างดีว่าต้องมีอุปสรรคอย่างมากมาย และอนาคตจะเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ อีกท่านหนึ่งคือ พ.อ. ลินเซย์ ทาสแมน ไรด์ (Col. Linsay Tasman Ride) หัวหน้ากลุ่มความช่วยเหลือทางทหารของอังกฤษในจีน พ.อ. ไรด์ ได้สอบถามแผนงานของคุณจำกั๊ดอย่างละเอียด และได้เขียนรายงานของคุณจำกั๊ดด้วยลายมือของตนเองและให้คุณจำกั๊ดอ่านด้วยตนเอง เพื่อความถูกต้องก่อนที่จะส่งรายงานนี้ให้กับหน่วยเหนือที่อังกฤษ พ.อ. ไรด์ ให้ความช่วยเหลือคุณจำกั๊ดอย่างเต็มที่ แนะนำให้คุณจำกั๊ดเดินทางไป จุงกิง ให้ไปพบทูตทหารบกอังกฤษที่นั่น รวมทั้งได้มอบเงินให้คุณจำกั๊ด ๙,๕๐๐ เหรียญจีน คุณจำกั๊ดขอตอบแทนด้วยเครื่องประดับที่นำติดตัวมา แต่ พ.อ. ไรด์ ไม่ยอมรับ อีกทั้งได้จองที่นั่งเครื่องบินให้คุณจำกั๊ดและคุณไพศาลอีกด้วย (ซึ่งโดยมากมักจะเต็มทุกเที่ยว) พ.อ. ไรด์ จบจาก Oxford และเป็นรุ่นพี่ของคุณจำกั๊ด จากรายงานของ พ.อ. ไรด์ ที่ส่งไปยังหน่วยเหนือในอังกฤษ ทำให้หัวหน้าเสรีไทยที่อังกฤษรีบเดินทางมาพบคุณจำกั๊ดขณะที่คุณจำกั๊ดยังมีชีวิตอยู่ นี่แหละครับที่ผมต้องขอขอบคุณ

(จากซ้าย) นิคอล สมิธ, บุญเสียง ตามไท (บ๊อบ), นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ (นิค), ม.จ.ยุธิษเฐียร สวัสดิวัตน์ (จอห์น) และวิเชียร วายวานนท์ (วิกเตอร์) ที่ชื่อเหมา ทางตอนใต้ของประเทศจีน ระหว่างสงคราม

พ.อ. ไรต์ และทราบว่ามีเมื่อสงครามจบแล้ว พ.อ. ไรต์ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น Sir Lindsay Tasman Ride ท่านใดที่รู้จักหรือเป็นเพื่อนกับครอบครัว Sir Lindsay Tasman Ride กรุณาแจ้งให้ตัวท่านหรือครอบครัวท่านทราบด้วยว่า คนไทยได้ทราบถึงความมีน้ำใจของท่านต่อบ้านเมืองของเรา ขอคารวะและขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

อีกครั้งหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติ นักศึกษา นักเรียนทุกท่านที่ให้เกียรติมาร่วมงานระลึกถึงวันสำคัญที่เราลืมไม่ได้วันนี้ หวังว่าปีหน้าเราจะได้พบและคุยกันอีก อ้อ ลืมไปครับ บางท่านที่สนใจเรื่องเสรีไทย ผมขอแนะนำให้ท่านได้พูดคุยกับคุณไกรศรี ตูลารักษ์ คุณไกรศรีเป็นบุตรของท่านทูตสงวน ตูลารักษ์ ที่หัวหน้าเสรีไทยในประเทศสงวนท่านทูตสงวนไปสหรัฐอเมริกาผ่านจีน งานเดียวกันกับคุณจำกั๊ด เนื่องจากคุณจำกั๊ดขาดการติดต่อกับหัวหน้าเสรีไทยค่อนข้างนานจึงส่งท่านทูตสงวนตามไป ท่านทูตสงวนได้นำครอบครัวไปด้วย คุณไกรศรีจึงเป็นบุตรชายที่ได้ติดตามไปกับคุณพ่อทั้งในเมืองจีน สหรัฐอเมริกา และลังการวมทั้งได้รับการฝึกวิทยายุทธที่ลังกาด้วย ซึ่งผมเข้าใจว่าคุณไกรศรีคงมีเรื่องราวของเสรีไทยมากตามที่ได้พบและสัมผัสด้วยตัวเอง

สำหรับวันนี้ขอจบเพียงเท่านี้ ขอสวัสดิและ THANK YOU ไม่ต้องถึง Three Times ก็คงได้นะครับ หวังว่าปีหน้าคงจะได้พบกันอีก

พลพรรคเสรีไทยชายหญิง ที่สนามบินลับแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติแล้ว (ภาพและคำบรรยายจาก บันทึกลับของ พันโทอรุณ เสรีไทย ๑๓๖ โดย ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์)

วงดุริยางค์โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม
บรรเลงเพลงสันติภาพและนำขบวนเดินสวนสนาม

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เชิงอุดมชาติ
ธงธรรมจักร และธงนกปรีดี

อดีตเสรีไทยร่วมงานครบรอบ ๖๗ ปี วันสันติภาพ บริเวณสวนประติมากรรมธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย

“พิธีมอบรางวัลสันติประชาธรรม” โดยโครงการเตรียมงาน ๑๐๐ ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

การแสดงปาฐกถาพิเศษในวาระครบรอบ ๖๗ ปี
วันสันติภาพไทย

หัวข้อ “การปรองดองของขบวนการเสรีไทยใน
สงครามโลกครั้งที่ ๒”

โดย ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๔.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ ตึกโดม ชั้น ๒

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ดร.วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

กราบพระคุณเจ้า ผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน วันนี้เป็นวันสันติภาพไทย ซึ่งเป็นวันที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ไทย แต่ว่าไม่ค่อยจะเป็นที่รับรู้สำหรับสาธารณะชนคนรุ่นใหม่เท่าที่ควร วันนี้ผมจะเรียนเรื่องเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้ตั้งไว้ คือเรื่อง *ความปรองดองของขบวนการเสรีไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒* ก่อนอื่น ขออนุญาตทบทวนประวัติศาสตร์โลกหรือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ สั้นๆ พอให้รู้ว่าทำไมเหตุการณ์ทั้งหลายถึงได้เกิดขึ้น คือเรื่องเริ่มมาตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๘๒ เกิดสงครามในยุโรป ซึ่งตอนแรกไม่ได้คิดว่าแผ่ขยายไปทั่วโลก แต่ต่อมาเมื่อพ.ศ. ๒๔๘๔ คือประมาณ ๒ ปีเศษหลังที่เกิดสงครามในยุโรปก็เกิดสงครามในภาคพื้นแปซิฟิก โดยญี่ปุ่นได้เปิดฉากสงครามโจมตีฐานทัพอากาศของชาติตะวันตกในภาคพื้นแปซิฟิก และในขณะที่เดียวกันกองทัพญี่ปุ่นก็ได้ยกพลทหารญี่ปุ่นขึ้นบกที่ชายฝั่งประเทศไทย ตลอดแนวเมื่อเช้าของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งอันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงคราม หลังจากนั้นไทยก็ถูกญี่ปุ่นบังคับให้เข้าร่วมเป็นพันธมิตร ได้มีการลงนามกติกาสัญญาพันธมิตรในโบสถ์วัดพระแก้ว (วัดพระศรีรัตนศาสดาราม) เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ปีเดียวกัน หลังจากนั้นประมาณเดือนเศษ รัฐบาลไทยในขณะนั้นก็ได้ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และอังกฤษเป็นผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สงครามเต็มตัว สำหรับเหตุผลการประกาศสงคราม แม้ว่าจะมีผู้มีความคิดอ่านอย่างไรก็ตาม แต่เราก็ต้องยอมรับว่ามันเป็นทางเลือกทางหนึ่งเหมือนกันที่เราประกาศสงคราม แล้วแต่ความคิดของผู้ซึ่งรับผิดชอบว่าจะคิดอย่างไร เรื่องความคิดของคนเราจะไปบอกว่าถูกว่าผิดหรืออะไรต่างๆ มันคงลำบาก คือคนซึ่งอยู่ตรงนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างนั้นได้คิดอย่างไรแล้วเขาปฏิบัติไปตามนั้น เราก็รับทราบเอาไว้ก็เป็นอันว่าก็มี การประกาศสงคราม แต่ว่าผลที่ตามมาทำให้ประเทศไทยตกไปอยู่ในภาวะที่ย่างยากมหาศาล ก็อยู่ๆ แทนที่เราจะพยายามให้เกิดช่องว่างระหว่างสงครามกับประเทศไทยเท่าที่จะทำได้ เพราะไม่ได้ตั้งใจจะเข้าไปเกี่ยวข้องแต่จะถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้อง เราก็ต้องพยายามรักษาช่องว่างเอาไว้ อย่าเข้าไปยุ่งวุ่นวายมากเกินไปถ้าไม่จำเป็น

ฉะนั้นการตัดสินใจประกาศสงครามจึงเป็นผลกระทบต่อเอกราชอธิปไตยของประเทศไทยในระยะเวลาต่อมา และตรงนั้นเองทำให้เกิดที่มาของขบวนการเสรีไทย ซึ่งต้องการที่จะผ่อนปรนสถานการณ์ตั้งแต่ญี่ปุ่นเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว ภายในระยะเวลาไม่กี่สัปดาห์ที่เราถลำตัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวเต็มตัวกับสงคราม เพื่อที่จะแก้ไขให้หนักเป็นเบาให้ประเทศไทยพ้นจากสถานการณ์ที่ยุงยากให้เรารักษาเอกราชอธิปไตยของประเทศไทยให้ได้

ขบวนการเสรีไทยเริ่มต้น ตั้งแต่วันญี่ปุ่นบุกวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ไปจนกระทั่งวันสุดท้ายก็คือวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นระยะเวลาเกือบ ๔ ปี ที่เราตกอยู่ในสงคราม เป็นระยะเวลาที่ขบวนการเสรีไทยได้พยายามทำงานเพื่อที่จะให้ประเทศไทยเราหลุดพ้นจากความยากลำบากที่ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ไทยมาก่อน แล้วเราก็ประสบความสำเร็จ เราสามารถประกาศสันติภาพในวันนี้เป็นพระบรมราชโองการประกาศสันติภาพที่ทำให้ประเทศไทยเรากลับคืนสู่สถานภาพ เมื่อก่อนวันเกิดสงครามแปซิฟิก ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ในวันนั้นผลที่เกิดซึ่งมีคนตั้งคำถามในเรื่องว่าขบวนการเสรีไทยได้ทำอะไรบ้าง มีคุณูปการต่อประเทศไทยอย่างไร ผลงานของขบวนการเสรีไทยก็คือ ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นผู้แพ้สงครามทั้งๆ ที่เราประกาศสงครามเป็นพันธมิตรกับฝ่ายที่แพ้สงคราม แต่เราออกมาจากสงครามโดยที่ไม่ตกเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม

ประการที่ ๒ อันนี้สำคัญ คือเวลาแพ้สงครามทหารของประเทศผู้แพ้สงครามต้องถูกปลดอาวุธหรือวางอาวุธ แต่กองทัพไทยไม่ต้องวางอาวุธ แล้วผมถือว่าปรากฏการณ์นี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือวันที่ ๑๖ สิงหาคม ความจริงตั้งแต่ก่อนหน้านั้นวันหนึ่งชะด้วยซ้ำ ญี่ปุ่นยอมจำนนวันที่ ๑๕ สิงหาคม สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่นมีพระบรมราชโองการผ่านวิทยุกระจายเสียงขอให้ทหารญี่ปุ่นยอมจำนน ทหารญี่ปุ่นเริ่มวางอาวุธตั้งแต่วันที่ ๑๕ - ๑๖ สิงหาคม ทหารญี่ปุ่นวางอาวุธหมดแล้ว แต่ทหารไทยไม่ต้องวางอาวุธ ทหารไทยก็ยังถือปืนรักษาอยู่ตามถนนหนทางต่างๆ ครบถ้วน ยังมีอาวุธเพิ่มเติมซึ่งเป็นอาวุธที่ทางสัมพันธมิตรได้ส่งมาช่วยเหลือขบวนการเสรีไทยระหว่างสงคราม ฉะนั้นอันนี้ผมเห็นว่า เป็นปรากฏการณ์ที่มหัศจรรย์ที่กองทัพไทยไม่ต้องวางอาวุธเป็นเกียรติยศสูงสุด

ประการที่ ๓ ดินแดนไทยไม่ต้องถูกยึดครองโดยประเทศที่ชนะสงคราม สัมพันธมิตรไม่ได้มายึดครอง เรายังเป็นประเทศไทยของเรา ตามปกติ ไม่เหมือนกับประเทศเยอรมันนี่ ประเทศญี่ปุ่น หรือประเทศอื่นๆ ที่ผู้ชนะสงครามเข้าไปยึดครอง Occupation สำหรับประเทศไทยไม่มี ไม่มีกองทหารที่เข้า Occupy เราไม่ต้องอยู่ภายใต้ Occupation ทหารสัมพันธมิตรที่ส่งเข้ามา ก็เพื่อที่จะมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น เพราะว่าทหารญี่ปุ่นอยู่ในประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ มีมากกว่าแสนนาย อาวุธครบมือเป็นกองทัพสามารถทำการรบได้ ฉะนั้นเมื่อยอมจำนนทางสัมพันธมิตรได้ส่งทหารมาทำการปลดอาวุธ และรักษาความสงบเรียบร้อย นี่ถือเป็นการปฏิบัติตามปกติ ไม่ได้เข้ามาเพื่อยึดครองประเทศไทยแต่ประการใด กล่าวโดยสรุป รัฐบาลไทยไม่ต้องยอมจำนน โดยปกติถ้าแพ้สงครามผู้แทนรัฐบาลต้องไปเซ็นสัญญายอมสงบศึก ยอมจำนนว่าสัญญาที่เราทำกับอังกฤษอยู่ ๔ เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม จนกระทั่งถึงเดือนธันวาคม ที่เรียกว่าสัญญาสมบูรณแบบ ไม่ได้เป็นสัญญาสงบศึกหรือสัญญายอมจำนน เป็นข้อตกลงบางอย่างที่เราจำเป็นต้องเคารพในกฎกติกา เพราะว่าในระหว่างสงครามนั้น ทางฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษได้รับความเสียหายในเรื่องเศรษฐกิจ และอื่นๆ ซึ่งต้องมีการชดเชยพอสมควร เรื่องควรจะจบภายใน ๒ สัปดาห์ แต่ทางไทยเราบางส่วนไม่ใช่ทั้งหมด เกิดความรู้สึกเป็นเดือดเป็นร้อนจนทำให้การเจรจาต่อรองยืดเยื้อไปถึง ๔ เดือน ซึ่งเราเสียประโยชน์มหาศาล เพราะว่าเราต้องดูแลทหารสัมพันธมิตรที่เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น จำนวนประมาณหนึ่งหมื่นเจ็ดพันนาย ค่าใช้จ่ายนี้ไทยเราต้องเป็นผู้จ่าย บ้านเมืองก็ยังไม่สงบยังเหมือนว่าสงครามยังยืดเยื้ออยู่ ฉะนั้นทางที่ดีเราควรทำให้จบไปเสีย จะต้องเสียอะไรบ้าง บางครั้งจำเป็นเพราะว่าเราเองก็ทำความเสียหายกับฝ่ายที่เราประกาศสงครามพอสมควร นี่ไม่ได้พูดเข้าข้างฝรั่งนะครับ แต่เมื่อพิจารณาแล้วที่จะให้เราเดินเอ้อละเหยไปโดยที่เราไม่ได้เสียอะไรเลยมันผิดหลักการ เขาต้องได้อะไรบ้างตามสมควร

ในที่สุตราภักตกลงนามในสัญญาสมบูรณแบบเรียกว่า ยกเลิกสถานะสงครามระหว่างอังกฤษและเครือจักรภพกับประเทศไทย แล้วความจริงสนธิสัญญาที่ว่านี้ไม่ได้มีผลในระยะยาว ต่อมาภายหลังก็ถูก

ผู้ร่วมงานปาฐกถาและเสวนาวิชาการครบรอบ ๖๗ ปี วันสันติภาพไทย ณ ห้องประชุม สัญญา ธรรมศักดิ์

ยกเลิก ส่วนฝ่ายสัมพันธมิตรก็มีปัญหาเหมือนกัน คือรัฐบาลเขาจะต้อง
ชี้แจงกับสภาของเขา จะมาตกล่องปล่องขึ้นอะไรกับเราโดยไม่มีอะไรเลย
เป็นไปไม่ได้ เป็นเรื่องเทคนิค ก็คือพูดกันให้รู้เรื่องจริงๆ เราควรจะจบเกมส์
แล้วก็เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติเดินหน้าต่อไป บุรณะพื้นฟูประเทศ
แต่ก็มีหลายคนที่มีความรู้สึกตะขิดตะขวงใจ ก็เลยยึดเยื้อกันไปโดยไม่
จำเป็นผมเองก็รู้สึกอย่างนั้นเช่นกัน เวลาศึกษาเรื่องนี้ผมมีความรู้สึก
ว่าเราควรเดินหน้าต่อไป เราได้สิ่งที่เราต้องการ ไม่ต้องกลัวเป็นผู้แพ้สงคราม
ไม่ต้องวางอาวุธ ไม่ต้องยอมจำนน ไม่ต้องถูกยึดครองแล้ว จะเอาอะไร
กันอีก อันนี้ก็เป็นคุณูปการของขบวนการเสรีไทย นี่ถามว่าที่เสรีไทย
สามารถดำเนินการมาจนกระทั่งประสบความสำเร็จอย่างงดงาม อย่างไร

ผมได้กล่าวไว้แล้ว สามารถที่จะทำให้ประเทศไทยนั้นรักษาความเป็นเอกราช เพราะอะไรคำตอบมีค่าเดียวคือ **ปรองดอง** ถ้าหากไม่มีการปรองดองขบวนการเสรีไทยจะไม่ประสบความสำเร็จเป็นอันขาด อันนี้เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ว่าทำไมเสรีไทยถึงสามารถบรรลุการปรองดองได้ถึงขนาดนี้ เรียบตรงๆ ว่าไม่ปรากฏเลย ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร ไม่ว่าจะเป็นคำบอกเล่า หรืออะไรที่ว่าจะมีคนไทย ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทย หรืออยู่ในต่างประเทศที่ไหนทำอะไรที่มีความเห็นขัดแย้งกันไม่มีเลย ทุกคนมีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหมด ที่ต้องการให้ประเทศไทยเราหลุดพ้นจากภาวะยากลำบาก พ้นไปจากสงครามโดยไม่แพ้สงคราม พุดง่าย ๆ มีใจตรงกันไปหมด แล้วทุกคนเสียสละชีวิตทรัพย์สิน เลือดเนื้อ บรรดามีขอให้ประเทศไทยเราหลุดพ้น ให้รักษาเอกราชไว้ให้ได้ ฉะนั้นไม่มีฝ่ายไหนฝ่ายใดทั้งสิ้นที่จะแสดงความเห็น ไม่เห็นด้วย หรือว่าขัดแย้งไม่มีเลย ไม่ปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นในเมืองไทยเอง ระหว่างฝ่ายไหน ฝ่ายนี้อะไรก็ตาม ไม่มี เว้นแต่ว่าวิธีการอาจต่างกัน บางคนอาจจะคิดว่าทำอย่างนี้จะดีกว่าไหม เป็นเรื่องธรรมดา แต่ไม่รุนแรงอะไร เสร็จแล้วทุกคนก็รักกันหมด ฉะนั้นเราได้สิ่งที่ต้องการ ได้จากสิ่งที่เรียกว่าปรองดอง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นทหาร ไม่ว่าจะเป็นชาวไร่ชาวนา หรือใครก็แล้วแต่ เราทุกคนไม่ได้มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทุกคนมีความเห็นตรงกันหมด ไม่ปรากฏหลักฐานใดๆ ที่ว่ามีความขัดแย้งอะไรทั้งสิ้น ทุกคนมีความปรองดองกัน ในต่างประเทศไม่จำเป็นเจ้านาย เป็นนักเรียน เป็นทหารทุกคนไม่ปรากฏว่ามีการถกเถียงกัน หรือว่าขัดแย้งกัน และไม่จำเป็นในอังกฤษ อเมริกา ทุกอย่างก็เป็นอย่างที่เรียกว่า ปรองดองกันอย่างที่สุด ทุกคนพูดอย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกันทำอย่างเดียวกัน ทั้งความคิด ทั้งวาจา ทั้งการกระทำ แม้กระทั่งในบางกรณี ซึ่งอาจจะมื่ออคติความเป็นส่วนตัว อันนี้ช่วยอะไรไม่ได้ คนเราจะรักกันไปทุกคนได้อย่างไร ก็ต้องมีนิสัยใจคอ วิธีชีวิตไม่เหมือนกัน อย่างคนกินเหล้า คนไม่กินเหล้า ก็ว่าคนกินเหล้าไม่ดี คนกินเหล้าก็บอกคนไม่กินเหล้าไม่ใช่ผู้ชายอะไรอย่างนี้ คือเป็นชีวิตส่วนตัว แต่ว่าเรื่องส่วนรวมแล้วไม่ได้ขัดแย้งกัน ขัดแย้งแต่เฉพาะอคติเรื่องส่วนตัวเล็กๆ น้อยๆ เรื่องใหญ่ๆ ไม่มี ทุกคนร่วมกันไปหมด ไม่ว่าในอังกฤษ ในอเมริกา ท่านกฤษะ ปันยารชุน (นั่งอยู่ในที่นี้ด้วย) ท่านเป็นเสรีไทยแท้ในนาม

เสรีไทยสายอเมริกายืนยันกับเราได้ว่า ก่อนที่ท่านปฏิบัติงานเสรีไทย และเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่ปรากฏว่ามีการถกเถียงกัน ทุกคนร่วมกันหมด แม้กระทั่งเจ้านายต้องไม่ลืมว่าช่วง พ.ศ.๒๔๘๕ - ๒๔๘๖ เราเปลี่ยนแปลงการปกครองมา ๑๐ ปี แล้ว รอยร้าวอะไรต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยช่วยอะไรไม่ได้เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง เปรียบเหมือนเราเอาแก้วน้ำโยนโครมลงไป ต้องมีแตกบ้างเป็นเรื่องธรรมดา จนกระทั่งรัชกาลที่ ๗ สละราชสมบัติ มีความรู้สึกอะไรต่ออะไรกันอยู่บ้าง แต่พอถึงเรื่องเสรีไทยความรู้สึกเหล่านั้นได้หายไปหมด ความขัดแย้งไม่มี ไม่ว่าจะเป็นสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี กับ พระประยูรญาติกิติ์ พอเรื่องเสรีไทยก็รวมกันได้หมด และสุดท้ายเมื่อมาถึงตอนปลายๆ ทุกคนไม่ว่าใครทั้งสิ้น รวมกำลังยกให้หัวหน้า ท่านผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำขบวนการเสรีไทย โดยปราศจากข้อขัดแย้งข้อสงสัยแม้กระทั่ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งท่านไม่ได้เป็นพรรคพวกผู้ก่อการ ท่านก็ยังยอมรับท่านปรีดีโดยไม่มีเงื่อนไขโดย Unconditional โดยปราศจากเงื่อนไขใดๆ ผมอ่านในเอกสารหลายฉบับเขาปรึกษาหารือกันว่า จะยกให้ใครเป็นหัวหน้า ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันหมดว่าต้องท่านปรีดี พนมยงค์ คนเดียวเท่านั้น เป็นเรื่องที่แปลกไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทย ก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นที่จะมีความปรองดองของชาติในลักษณะนั้น ในช่วงเวลานั้นอันเป็นวิกฤตของประเทศเรียกว่าไทยรวมกันหมด ความปรองดองทำให้ขบวนการเสรีไทยประสบความสำเร็จในการนำประเทศไทยหลุดพ้นออกมา โดยไม่ยอมแพ้สงคราม ไม่ต้องวางอาวุธ ไม่ต้องถูกยึดครอง

สำหรับคำถามสุดท้ายต่อไปนี้ ทำไม่ถึงมีความปรองดอง ผมคิดเรื่องนี้อยู่เหมือนกัน คนไทยปัจจุบันเรื่องเล็กเรื่องน้อยทะเลาะกันหมด แต่ในอดีตทำไมเรื่องใหญ่ขนาดนี้ไม่มีการทะเลาะกัน เรียกว่าเห็นด้วยกันหมด คำตอบก็คือว่า เพราะคนไทยไม่มีใครเคยคิดถึงประโยชน์ส่วนตัวเลยแม้แต่หน่อย ไม่ว่าจะเป็นใครทั้งสิ้น ไม่มีสักคนตั้งแต่หัวหน้าลงไปกระทั่งถึงปลายแถว ทุกคนเสียสละหมด แม้กระทั่งชีวิตนี่ก็ดูสืออย่างพวกเสรีไทยที่เข้ามาสายอังกฤษ สายอเมริกา ทำงานปฏิบัติภารกิจเสี่ยงอันตรายไม่มีใครรู้ว่าจะจบชีวิตจะรอดหรือไม่รอด บางทีถูกส่งมากระโดดร่ม บางที่ต้องเดินป่า บางทีมาได้น้ำ ไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น และหนุมๆ ทั้งนั้นอายุ

ระหว่าง ๒๑ - ๒๓ ปี ผมได้มีโอกาสสนทนากับนาวาอากาศเอกวิมล
วิริยะวิทย์ ท่านเป็นเสรีไทยสายอเมริกา ผมถามท่านว่า อาจารย์วิมล
ที่มากระโศตรมมาปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ไม่กลัวตายบ้างหรืออย่างไร ท่าน
ตอบว่าไม่ได้คิดเลย คิดอย่างเดียวว่า เรามีหน้าที่เราจะต้องรับใช้ชาติ
ไม่ได้คิดอะไรอย่างนั้นเลย แล้วคนเข้ามาปฏิบัติภารกิจทุกคนคิดอย่างเดียวกัน
หมด เป็นคุณสมบัติของคนซึ่งไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ได้นึกถึงตัวเอง
ไม่คำนึงว่าทำหน้าที่แล้วจะต้องเสียสละชีวิต เขาปรองดองได้เพราะไม่ได้
นึกถึงผลประโยชน์ส่วนตัว จึงมีความปรองดองเพราะมีความปรองดอง
จึงประสบความสำเร็จ เป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ฉะนั้นถามว่าถ้าหาก
เกิดเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันในวันนี้เราจะเอาตัวรอดได้ไหม ผมว่าอาจ
มีปัญหาเพราะคนไทยพันธุ์ใหม่ไม่สามารถที่จะทำงานใหญ่ๆ อย่างนั้นได้
เหมือนคนไทยพันธุ์เก่าอย่างเสรีไทยซึ่งปัจจุบันเหลืออีกไม่กี่คน ส่วนใหญ่
ตายไปหมดแล้ว ขอจบเท่านี้ ขอขอบคุณครับ...

ผู้ร่วมงานปาฐกถาและเสวนาวิชาการครบรอบ ๖๗ ปี วันสันติภาพไทย ณ ห้องประชุม
สัญญา ธรรมศักดิ์

การเสวนาวิชาการเรื่อง
“การหลอมความหลากหลายเพื่อ
จุดมุ่งหมายเดียวกันของขบวนการเสรีไทย”

วิทยากรเสวนา ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์
นายกษิตีศ อมันตนาธร
ผู้ดำเนินรายการ อาจารย์วิภา ดาวมณี

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๓๐ น – ๑๖.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ ตึกโดม ชั้น ๒
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

อาจารย์วิภา ดามณี

กราบสวัสดี นมัสการพระคุณเจ้า
คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน
โดยเฉพาะคือท่านเสรีไทยที่นั่งในที่นี้
ขอเสียงปรบมือให้กับเสรีไทยทุกคน

วันนี้เป็นวันที่เรียกว่าสำคัญวันหนึ่ง
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ประชุม
สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีมติให้
วันนี้เป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ของ

มหาวิทยาลัย เนื่องจากเหตุการณ์ทั้งสิ้นทั้งปวงเกิดขึ้นที่นี่ เกิดขึ้น
ภายใต้ติกโดมของเรา ก็คือการประชุมของขบวนการเสรีไทยเป็นจุดเริ่มต้น

เมื่อสักครู่เราได้ฟังท่านวิจิตวงศ์พูดถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา
บางส่วน แต่อย่างไรก็ดี เราอยากจะทราบว่าคุณ *ปรองดอง* ที่นำมาสู่
ความสำเร็จนั้นจริงหรือไม่ หลายท่านก็คงอยากรู้ และโดยเฉพาะ
เมื่อมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ก่อนอื่นก่อนที่เราจะเข้าสู่การ
เสวนาวิชาการชื่อว่า *การหลอมความหลากหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน
ของขบวนการเสรีไทย* ขออนุญาตแนะนำท่านวิทยากรที่นั่งอยู่ในที่นี้

ท่านแรกศาสตราจารย์ ดร.ชเนศ อภรณ์สุวรรณ จบปริญญาตรี
สาขารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโรเชสเตอร์ ปริญญาโทและปริญญาเอก
ประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ท่านมีตำแหน่ง
หน้าที่เป็นกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ ธรรมศาสตร์ตราภิชานของวิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์
และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกระทรวงวัฒนธรรม ผลงานของท่านมีมากมาย
ยกตัวอย่างซึ่งอาจจะเชื่อมโยงสิ่งที่ท่านจะได้แลกเปลี่ยนกันในวันนี้
เช่น ผลงานเรื่อง *บาดแผลอเมริกา สงครามกับเสรีภาพประวัติศาสตร์
สหรัฐอเมริกา กำเนิดและความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน ความคิดทาง
การเมืองไพร่กระฎุมพีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมาของทฤษฎี
แบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ไทย และเรื่องสุดท้าย ความคิดทางการเมือง
ของคนอเมริกาผิวดำ: จากทาสสู่เสรีชน*

วิทยาการถัดมา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ดำรงตำแหน่งประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ และเป็นรองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นศิษย์เก่าสาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จบการศึกษาปริญญาโทประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาเอก สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนรางวัลที่ท่านเคยได้รับรางวัลศิษย์เก่าดีเด่น ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะศิษย์เก่าด้านรัฐศาสตร์และประวัติศาสตร์ ผลงานของท่านมักจะเป็นผลงานที่ผูกพันด้านวิชาการจากความทรงจำต่อธรรมศาสตร์ ผ่านงานชิ้นสำคัญอย่างเช่น *ธรรมศาสตร์ทางการเมืองไทย การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ถึง ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ และ ๖ ตุลา ๒๕๑๙* ขอเสียงปรบมือให้ท่านด้วยค่ะ

วิทยาการท่านสุดท้าย เรามีผู้สืบทอดเป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ ปี ๓ คุณกษิตติ อนันนทนาทร เป็นฝ่ายบัญชีและสมาชิกของปราชญ์สภา และรับผิดชอบโครงการป้วยเสวนาคาร คุณกษิตติจบมัธยมปลายจากจังหวัดเชียงใหม่ เลือกที่จะเรียนคณะนิติศาสตร์ เพราะว่ามันชมผลงานของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ สนใจประวัติศาสตร์การเมืองไทย และเรื่องราวประวัติศาสตร์ ๒๔๗๕ ขอเสียงปรบมือให้น้องกษิตติด้วยค่ะ

ลำดับต่อไปขอเข้าสู่เวทีการเสวนาวิชาการ ขอเชิญอาจารย์ ชำรงศักดิ์ เป็นท่านแรก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

สวัสดิ์ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน การอภิปรายในช่วงของผมต้องขอแจ้งล่วงหน้ากับทุกท่านก่อนว่า อย่าเพิ่งรู้สึกเล็ดร้อน อย่าเพิ่งรู้สึกรักชาติมากเกินไป เพราะว่าเดี๋ยวนี้ผมไปพูดที่เวทีไหนก็ตาม ความรักชาติมันขึ้นสูงปรืดมาก แต่พูดไม่ถูกใจนิดเดียวจากกลายเป็นประเด็น เพราะว่าทางวิชาการประวัติศาสตร์นั้น มีไว้เพื่อทำให้นักศึกษาแบบของเรา ตั้งประเด็นคำถามไม่ได้ใช้อย่างงมงาย

เมื่อไหร่ก็ตามที่เราทำให้เรื่องราวของประวัติศาสตร์นั้นเป็นเรื่อง ความเชื่อ เชื่อโดยที่มิอาจตั้งคำถามได้ เรื่องราวเหล่านั้นนั้นจะกลายเป็น แค่ความเชื่อมิใช่สิ่งที่เชื่อตามประวัติศาสตร์ การตั้งคำถามต่อเรื่องราวในอดีตยังเป็นเรื่องที่สำคัญมากๆ ในปัจจุบันของสังคมไทยนั้น เราตั้งคำถาม ไม่ได้เกือบทุกเรื่องต่อเรื่องอดีต ดังนั้นสิ่งที่อยู่กับเราก็คือความเชื่อ เรื่องราวเสรีไทยผมนั่งฟังและก็นั่งไตร่ตรองตั้งแต่ว่าได้รับเชิญมาบรรยายที่นี้ ผมนั่งคิดตลอดเวลาการสอนหนังสือในรอบ ๒๐ ปีที่ผ่านมา ผมสอนเรื่อง การเมืองการปกครองของไทย พอถึงเรื่องสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผมก็ มักจะถามกับนักศึกษาของผมว่า นักศึกษาดูหนังสงครามในแบบหนัง สงครามของฮอลลีวูด แน่นนอนจะต้องเป็นกองทัพสหรัฐอเมริกาบุกประเทศ ต่างๆ ไม่ว่าจะบุกขึ้นบกที่ฝรั่งเศส ขึ้นบกที่เกาะกวม นักศึกษาเชียร์ใคร นักศึกษาตอบตลอดใน ๒๐ ปีที่ผ่านมา คือเชียร์กองทัพสหรัฐหรืออเมริกา ทำไม่ถึงเชียร์กองทัพสหรัฐอเมริกาเพราะเราเป็นฝ่ายเดียวกันกับ สหรัฐอเมริกา ซึ่งในแง่มุมมองของข้อเท็จจริง เราเป็นฝ่ายตรงข้ามกับ สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ในนามของประเทศชาติ เราประกาศสงคราม เราเป็นหนึ่งใน ๔ มหาอำนาจของโลก ในช่วงสงครามเรามีสถานะเป็น พันธมิตรที่มีศักดิ์ศรีเท่ากับญี่ปุ่น เยอรมันนี และอิตาลี แต่แล้วกาลเวลา ผ่านไป เราไม่มีความทรงจำนั้นเลย เรามีความทรงจำว่า เราอยู่ข้าง สหรัฐอเมริกาต่างหาก เราเป็นพระเอก เกิดอะไรขึ้นกับการศึกษา เมื่อเราไป พลิกหนังสือตำราชั้นมัธยมเขาเขียนไว้ชัดเจนครับ ว่ามีการประกาศ สงครามและมีการก่อตั้งเสรีไทย ต่อมามีการประกาศเป็นโมฆะ สิ่งที่เขียน อยู่ในหนังสือเรียนนั้นไม่ได้ถูกอธิบายว่าสังคมไทย ประเทศไทยได้เข้าร่วม กับฝ่ายอักษะในการทำสงคราม สามารถทำให้ความทรงจำอย่างนี้ผ่าน เลยไปได้ เมื่อผ่านเลยไปได้ สิ่งที่ตามมาคือเสรีไทยจะมีอะไร เพราะไม่มี อะไรเกิดขึ้น ไม่มีความตื่นเต้น ไม่มีสิ่งที่เป็นคู่ตรงกันข้าม เสรีไทยก็ถูก ผ่านเลยไปด้วยไม่ก็บรรทัด อาจจะได้รับความทรงจำอยู่บ้างคือเป็นถนน สายหนึ่งซึ่งคนแถวนั้นอาจจะงงอยู่บ้างว่าคืออะไรกัน นี่คือเรื่องราวของ เสรีไทยในชั้นเรียน นี่คือเรื่องราวของสงครามโลกครั้งที่ ๒ คำถามต่อมา จากการที่ผมถามนักศึกษา แน่นนอนผมไม่สามารถที่จะหัวเราะกับความ ทรงจำของนักศึกษา เพราะเท่ากับว่าครูบาอาจารย์ทั้งหมดมีความทรงจำ อย่างนี้มาตลอดเวลา

ดังนั้นผมขอถามในใจของผมว่า เมื่อเสรีไทยเป็นผู้ชนะเหมือนกับนักมวยฝั่งชกชนะและได้เหรียญเงินมา เสียงโห่ร้องพาเดินรอบบ้านรอบเมืองต่างๆ เสรีไทยนี้ก็ต้องการเสียงโห่ร้องใหม่ ในความทรงจำของผมจากเอกสารที่เป็นหลักฐานมีแค่ครั้งเดียวที่เสรีไทยได้เดินบนถนนราชดำเนิน เพื่อให้ ลอร์ด หลุยส์ เมาน์ทแบตเตน รู้ว่าเรามีกองกำลัง แต่หลังจากนั้นเสรีไทยสาบสูญ เสียงโห่ร้องผู้ชนะจะต้องได้รับการโห่ร้องได้รับการสร้างสัญลักษณ์ ได้รับการสร้างอนุสาวรีย์ แต่อะไรคือเสียงโห่ร้องของเสรีไทย ตลอดมาหลังสงครามโลกยุติ วิทยากรท่านที่แล้วถามว่า คนถามมากมายว่าเสรีไทยทำอะไร แสดงว่าเสรีไทยไม่เป็นที่รับรู้ เพราะว่ามันมาถึงวันนี้ ๖๐ กว่าปีแล้ว มาถามว่าเสรีไทยทำอะไร แสดงว่าเสรีไทยต้องมีปัญหา ในความทรงจำเสรีไทย หรือว่าเสรีไทยไม่มีตัวตน ผมก็ตั้งคำถามไปเรื่อยๆ แน่นอนหลายท่านที่อยู่ที่นี่บอกว่ามี เรามีตัวตนแต่ตัวตนในทางปัจเจกบุคคล กับตัวตนในทางสังคมเป็นคนละเรื่องกัน หลายท่านจำนวนหลายร้อยหลายพันมีความทรงจำของคนส่วนร่วมในขบวนการเสรีไทย แต่ในทางสังคมไม่มีเพราะประเด็นต่อมาก็คือว่าเสรีไทยคืออะไร เสรีไทยคือใคร เสรีไทยทำอะไร เสรีไทยมีคุณูปการอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นคำถามที่น่าฉงน น่าปวดหัวกับพวกเสรีไทย บังเอิญว่าผมเป็นไทยที่หลังผมไม่ได้เป็นเสรีไทย ผมเคยตั้งคำถามกับสิ่งเหล่านี้ว่าเกิดอะไรขึ้น หลายท่านอาจจะบอกว่าเสรีไทยทำให้เรานั้นได้ไม่ถูกปลดอาวุธของกองทัพ ถ้าเราไปดูญี่ปุ่น เยอรมัน และอิตาลี ซึ่งเป็นมิตรฝ่ายอักษะรวมกันกับเรา เยอรมันนี่ ญี่ปุ่น และอิตาลี ถูกทำลายกองทัพเสรีจัสติซ ความคิดว่าด้วยกองทัพมีบทบาททางการเมืองของญี่ปุ่นของอิตาลีไม่เกิดขึ้นอีกเลยในรอบ ๖๐ ปี แต่ประเทศไทยกับกลายเป็นประเทศที่มีรัฐประหารซ้ำแล้วซ้ำเล่ามากที่สุด นั่นคือความน่าภาคภูมิใจที่ไม่ถูกปลดอาวุธหรือ อันนี้ผมถามในฐานะคนรุ่นหลัง หรือว่าเราพลาดไปในขบวนการขนาดนั้นที่เรารู้ว่าการปลดอาวุธคือการถูกทำลายเอกราช หรือจริงๆ แล้ว คือกระบวนการที่เป็นทางเลือกว่าจะเอาอย่างไร เป็นช่วงขณะแห่งการตัดสินใจ และนั่นก็คือคำตอบต่อคำถามของผมที่ว่าทำไมเสรีไทยไม่มีความทรงจำถึงปัจจุบัน เพราะกองทัพที่ท่านไม่ถูกปลดอาวุธ ได้เข้าครองอำนาจอีกครั้งหนึ่งเพียง ๒ ปี หลังจากประกาศสงครามเป็นโมฆะ และกองทัพเรานั้นในนามของคณะทหารที่ทำการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ ไม่อาจที่จะให้

เรื่องราวของเสรีไทยนั้นดำรงอยู่ในความทรงจำได้ เพราะเป็นคู่ตรงกันข้าม หากมีเสรีไทยย่อมไม่มีกองทัพไทย หากมีกองทัพไทยย่อมไม่มีเสรีไทย ดังนั้นเรื่องราวทั้งหมดตลอด ๖๐ ปี จึงชี้ให้เห็นว่ากองทัพไทยได้ชัยชนะ ส่วนเสรีไทยเป็นฝ่ายแพ้ทางความทรงจำ

คำถามต่อมาของผม ถ้าวันนี้ไม่มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ประติมากรรมชิ้นเล็กๆ บริเวณหน้าหอประชุมใหญ่ ไม่มีห้องนี้ ไม่มีอนุสาวรีย์ที่ทุกท่านไปทำพิธีกรรม ช่างใหญ่โตมาก เวลาที่ไม่มีงานอย่างนี้ ลองไปเดินดูสิ เสมือนหนึ่งมีนิ มินิมากความทรงจำอะไรจะมีนี้ได้ขนาดนี้ อันนี้มองแบบผม ในขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม หรือว่าใครต่อใคร คิดสร้าง จอมพล ป. ประกาศสร้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิกลางวงเวียน แต่เสรีไทยความทรงจำมีเหลือเกิน เมื่อมีอย่างนี้แล้วจะเหลืออะไร ในขบวนการต่อสู้ทางความทรงจำ คำถามถ้าไม่มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันนี้ เรื่องราวเสรีไทยจะยังคงสืบสานเล่าต่อไปหรือไม่ในสังคมไทยที่มีการเล่าเรื่องเสรีไทย ตลอดมาตั้งแต่ผมเรียนหนังสือปริญญาโท ผมก็เป็น ผู้เล่าเรื่องเสรีไทย เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องอะไรต่ออะไร และผมก็พยายาม คิดว่าช่วงหลังผมไม่ได้เป็นผู้เล่า เพราะว่าผมเป็นใหญ่เป็นโตในมหาลัย เอกชน นี้นานๆ จะหาเด็กรุ่นใหม่ซักคนหนึ่งมาขึ้นเวทีได้ ด้วยที่เหลือ แบบเกือบเป็น Past Generation ไปแล้ว เราจะหาเด็กรุ่นใหม่อย่างนี้ มาสร้างเรื่องเล่าต่อได้อย่างไร ถ้าไม่มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องราว เสรีไทยจะถูกเล่าใหม่ ถ้าไม่มีสถาบันปรีดี พนมยงค์ เรื่องราวเหล่านี้จะ ถูกเล่าต่อใหม่ หรือถ้ามีก็มีเพียงสองสถาบันนี้ที่ยังเล่าเรื่องเหล่านี้อยู่ น่าจะใช้ค่าอะไรที่ดูไม่รู้สึกรัดทวมมากเกินไป แน่หนอนมีความพยายามที่จะ สร้างเรื่องเล่าของเสรีไทยขึ้นมาในกรณีของนายเตียง ศิริขันธ์ ในกรณีที่ จังหวัดแพร่กับเรื่องราวของนายทอง กันทาธรรม ฉะนั้นลองคิดดูหากไม่มี ศูนย์กลางแบบธรรมศาสตร์และอนุสาวรีย์แบบมินิที่เรียกว่าประติมากรรม หน้าหอประชุมใหญ่ นายเตียง ศิริขันธ์และนายทอง กันทาธรรม จะสามารถ ดำรงอยู่ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ไหม แต่เพราะว่าในขบวนการ ๒๐ ปี มานี้ที่อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อาจารย์ชเนต อภารณสุวรรณ พาเรา เล่าเรื่องเสรีไทยในที่ต่างๆ ฟัง ๑๐ ปีมานี้เอง ที่จังหวัดสกลนครจึงสามารถ ปลุกเร้าชีวิตของนายเตียง ศิริขันธ์ขึ้นมาได้ จึงสามารถสร้างอนุสาวรีย์ ของนายเตียง ศิริขันธ์ขึ้นมาได้ คำถามของเราคือ เสรีไทยทั้งหมดที่ท่าน

กำลังพูดว่าหลอมรวมเดียวกัน ในยุคของเสรีไทยจริงๆ ท่านเห็นชีวิตของคนที่เสรีไทยมาพอเพียงใหม่ว่ามีใครบ้างที่ได้รับการดูแลและยกย่องใครมีชื่ออยู่บ้าง ก็เป็นเรื่องของบุญพาวาสนา นั่นคือเราค่อยๆ เห็นขบวนการเหล่านี้ เพราะเรายังมีเรื่องอีกหลายเรื่องที่ยังต่อสู้อยู่ข้างหน้า และจะเก็บเสรีไทยไว้ทำไม นี่เป็นคำถามใหญ่ อย่าฟังร้อรจนใจเพราะว่าผู้มาร่วมงานวันนี้ เมื่อผมเข้าประตูมาแล้วเห็นผู้หนึ่งในห้องประชุม ทำให้ผมรู้สึกถึงเลใจที่จะพูดเรื่องเหล่านั้น เพราะเดิมที่ผมคาดว่าจะเป็นผู้ฟังเป็นนักศึกษา แต่เมื่อมองหน้าและประเมินรวมแล้วอายุรวมหนึ่งหมื่นปีเห็นจะได้ ก็กังวลใจเช่นกัน

ประเด็นต่อมาก็คือ เรื่องราวเสรีไทยจะมีประโยชน์อะไรในสังคมปัจจุบันและอนาคต เพราะไม่มีเรื่องเล่าใดที่สามารถเอาไปรวมอยู่ได้โดยไร้ค่า หรือเป็นเพียงแค่ความทรงจำ ถ้าเป็นกลุ่ม ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จะนึกว่ามาซึ่งแข็งขันใหม่ และถ้าเป็น ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ แข็งแกร่ง คือประติมากรรมหน้าหอประชุมใหญ่เบือเริ่ม ส่วนของเสรีไทยนั้นประติมากรรมเล็กนิดเดียว เพราะว่าเราสร้างกันเอง และ ๖ ตุลา ก็เป็นเพียงข้อความสั้นๆ ความทรงจำก็ได้แค่นั้นเอง และเสรีไทยจะมีประโยชน์อะไรกับปัจจุบันและอนาคต นี่เป็นเรื่องคำถามที่สำคัญ ที่จะทำให้เรื่องราวของเสรีไทยนั้นสามารถสืบต่อไปได้ ผมพูดถึงเรื่องเสรีไทย เพราะว่าประกาศวันสันติภาพชื่อที่ดูดี Peace แต่หลังจากนั้นเราจะพูดว่าในการกล่าวถึง Peace สำคัญต่อสันติภาพนั้นแทบไม่มีเนื้อหาเลยก็คืออะไร คือการต่อสู้ในเรื่องอะไร ตรงจุดนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าเป้าหมายของเสรีไทยคือเอกราชของชาติ ในอนาคตที่เรากำลังจะเดินไป กำลังไร้พรมแดนในนามของอาเซียนโลก กำลัง Globalization โลกาภิวัตน์ และการต่อสู้เพื่อพิทักษ์เอกราชจะเหลืออะไร กับโลกที่กำลังไร้พรมแดน เรื่องเส้นเขตแดนเรื่องรัฐอำนาจอธิปไตย นี่เป็นคำถามใหญ่ของเรื่องราวของเสรีไทยแน่นอน ผมมีคำตอบในใจที่ผมพยายามตอบนะครับว่า เรื่องราวของเสรีไทยยังดำเนินต่อไปได้ สิ่งสำคัญของเสรีไทยก็คือเรื่องของ Peace โลกที่กำลังเดินไปนั้นเราเรียกว่าโลกไร้พรมแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้า แม้ว่าการมุ่งหวังจะอยู่ที่การค้า ความมั่นคง แต่สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากบริบทของภูมิภาคเหล่านี้ ไม่มีส่วนที่เรียกว่า Peace สันติภาพ แต่ประเด็นเรื่องของเอกราชและอำนาจอธิปไตยของประเทศอาจจะมี

ปัญหาต่อโลกที่กำลังจะเดินไปในอนาคต เพราะเอกราชอำนาจอธิปไตย นั้นมีสองเส้นทาง เส้นทางหนึ่ง คือนำไปสู่การรักชาติ นำไปสู่ประเด็นของ พิพาททางด้านเขตแดนที่เราอาจสูญเสียได้ เพราะเราอธิบายทุกอย่างว่า เป็นของเรา มีอีกเส้นทางหนึ่ง ของสิ่งที่เราเรียกว่ารักชาติที่นำไปสู่ประเด็น ปัญหาพรมแดนระหว่างประเทศ ซึ่งมีใช่เป็นประเด็นปัญหาเฉพาะไทย กับกัมพูชาเท่านั้น เรายังมีปัญหากับทุกประเทศที่อยู่รอบเรา เราอาจจะมี น้อยหน้อยต่อมาเลเซีย แต่แน่นอนในอนาคตเราต้องมีมากขึ้นกับพม่า ๒,๐๐๐ กิโลเมตร และก็มีมากขึ้นกับลาว เราจะทำอย่างไรกับประเด็น เรื่องพรมแดนระหว่างประเทศ เราจะทำอย่างไรที่ทำให้ Peace ซึ่งเป็น แกนหลักของเสรีไทยนั้นได้เข้ามาเป็นเรื่องราวหลักของการที่จะทำให้เรา อยู่ร่วมกันกับอาเซียนได้อย่างสันติ ผมคิดว่าประเด็นนั้นเป็นประเด็นที่ ทำให้เรื่องราวของเสรีไทยสามารถดำเนินต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน ขบวนการที่จะทำให้เรื่องราวของเสรีไทยแพร่กระจายออกไป ผมคิดว่า ต้องมีการทำให้พื้นที่ต่างจังหวัดไม่ใช่แค่ธรรมศาสตร์ และหน้าหอประชุม ใหญ่เท่านั้น เป็นเพียงศูนย์กลางของความทรงจำประจำปี เรามีรายละเอียด จำนวนมากที่บอกว่าเขตไหนมีการฝึกกำลังพลเสรีไทย เรามีรายชื่อคน จำนวนมากโดยเฉพาะคนที่บอกว่าเป็นผู้เสียชีวิต คือพวกเขาพร้อม ขบวนการหากเราสามารถที่จะให้จังหวัดต่าง ๆ ที่มีปฏิบัติการได้มีฐาน ของการรับรู้เรื่องราวของเรื่องเหล่านี้ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดเหล่านี้นั้นได้รับการยกย่อง หากไม่มีการยกย่องในทางสังคมเรียกว่าไม่มีการให้ รางวัล เมื่อไม่มีการให้รางวัล ก็ไม่มีการที่จะเข้าไปสัมพันธ์กับชีวิตของ คนเขตนั้น นี่ก็คือสิ่งซึ่งหมายความว่า เราจะทำให้เรื่องราวเสรีไทยนอก เหนือจากการเป็นเรื่องราวระดับชาติ แน่นอนได้ชัยชนะในบทเรียน แต่ ไม่มีความทรงจำ ผมกังงกับประโยคที่ว่าได้รับชัยชนะ แต่ไม่มีความทรงจำ ทางสังคม เหมือน ๑๔ ตุลาได้บรรลุชัยชนะในบทเรียนแต่ไม่ได้รับ ความทรงจำต่อเนื้อหาสาระ ตรงนี้ผมก็คิดไม่ออกว่าในเชิงของการ ดำเนินการจะมีใคร องค์กรใด หน่วยงานไหน ที่เป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นวาระขนาดใหญ่ แน่นอนผมเห็นปีก่อน ปีหรือ สองปีก่อนที่มีความพยายามของสถาบันปรีดีในการฉายภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือกไปยังทุกจังหวัด ซึ่งนั่นก็คือหนึ่งในขบวนการแต่จะทำ อย่างไม่ทำให้ผู้ที่ไม่ใช่เสรีไทยรู้สึกหงุดหงิด หรือมีทัศนคติต่อการ

ยกย่องหรือฟื้นฟูเรื่องราวของเสรีไทยด้วยเช่นกัน เพราะเรื่องราวของเสรีไทยนั้น เมื่อเข้าไปสู่นายละเอียดมีแง่มุมที่อาจจะถูกตั้งคำถามมากมายว่า การแย่งชิงอำนาจทางการเมือง การต่อสู้เพื่อประเทศชาติ ผลประโยชน์สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีการตั้งคำถามแน่ เราต้องยอมรับโดยไม่ต้องปล่อยให้มีการตั้งคำถาม เมื่อไหร่เราทำแบบองค์กรความรู้อื่นๆ ในสังคมก็คือห้ามเด็กๆ ตั้งคำถามเราก็จะทำให้เรื่องราวตาย แต่การตั้งคำถามอาจจะเสี่ยงต่อความศักดิ์สิทธิ์ แต่เสรีไทยไม่ต้องการความศักดิ์สิทธิ์อยู่แล้วในพื้นที่ของความทรงจำ การตั้งคำถามจึงเป็นส่วนที่ดีที่สุดในโลกของทางวิชาการเราพยายามทำให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นสามัญชนที่สุด เราพยายามทำให้เขาเป็นนายปรีดีเท่านั้น เพราะหากเราทำให้เขาเป็นเทพอย่างเช่นอนุสาวรีย์ปรีดี พนมยงค์ ที่อยู่ข้างหน้าตึกโดม ผมต้องบ่มเพาะนักศึกษาของผมว่า ไม่ต้องไปจุดธูปเช่นไหว้ดอกไม้ที่อนุสาวรีย์นายปรีดี เพราะนายปรีดีไม่ใช่ผีสังเทวดา แต่นายปรีดีคือคนที่สร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ คนที่ทำอย่างนี้ได้ผมคิดว่าจิตใจของเราต้องทำลายความศักดิ์สิทธิ์ในทุกเรื่อง และเราก็จะทำให้เสรีไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเรา เป็นความรักที่เราวิพากษ์ วิचारณได้ ขอขอบคุณครับ

อาจารย์วิภา ตามณิ

อาจารย์ขำรงค์ศักดิ์ตั้งคำถามมากมาย และมีคำเด่นๆ ซึ่งดิฉันจะขออนุญาตสรุปว่า ท่านอาจารย์พูดถึงตั้งแต่เรื่องพื้นที่ในทางประวัติศาสตร์เสรีไทย จนกระทั่งถึงชีวิตที่เป็นปัจเจกของเสรีไทยแต่ละท่าน สิ่งที่สำคัญคือถามว่าเสรีไทยได้รับการดูแลอย่างพอเพียงหรือไม่ เสรีไทยเป็นขั้วตรงข้ามกับกองทัพไทยหรือเปล่า หรือว่าเรายังไม่มีที่ยืนทางประวัติศาสตร์ให้กับเสรีไทยอย่างเพียงพอไหม ในฐานะผู้ชนะ ผู้ชนะในสงครามระดับชาติแต่กลับไม่อยู่ในใจของคนในสังคม และที่สำคัญในอนาคตเราต้องการอุดมการณ์ของเสรีไทย เพื่อสร้างความร่วมมือในระดับอาเซียนได้อย่างไร หรือเราจะเข้าใจเสรีไทยในลักษณะของแนวชาตินิยม และเหล่านี้ล้วนมีคำถามแล้วก็ท่านอยากจะให้เยาวชนของเราพยายามตั้งคำถามกับสิ่งเหล่านี้ด้วยใช่ไหม รวมถึงสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ว่าเราใช้สัญลักษณ์เหล่านี้อย่างเป็นทางการอย่างไร อย่างเป็นคุณต่อสังคมหรือไม่

ลำดับต่อไปท่านอาจารย์ชเนศ คงจะมีคำตอบอยู่บ้าง เพราะว่า อาจารย์ข้าราชการศักดิ์ตั้งคำถามเอาไว้เยอะแล้ว

ศาสตราจารย์ ดร.ชเนศ อภรณ์สุวรรณ

นมัสการพระคุณเจ้า ท่านผู้อาวุโส ท่านผู้มีเกียรติ และนักศึกษาทุกท่านครับ ก่อนอื่นต้องขอชื่นชม อาจารย์ข้าราชการศักดิ์ ผมคิดว่าอาจารย์เป็นนักประวัติศาสตร์ไทย รุ่นใหม่ที่ท้าทายที่สุด และการท้าทาย ทุกครั้งสนุก ชวนคิด ผมฟังผมก็คิดไปเรื่อย เลยเอามาคุยต่อกัน แต่ว่าดูหัวข้อแล้ว ผมว่าอาจารย์ข้าราชการศักดิ์ไม่ได้พูดตามหัวข้อ

ที่ตั้งไว้ ความหลากหลายของขบวนการเสรีไทยเพื่อจุดหมายเดียวกัน รวมๆ กันอยู่ในนั้น แต่ว่าผมไม่รู้จะตอบได้ไหมว่ายังไง จริงๆ ก็พูดเรื่องความหลากหลายแต่ดูซิว่าตอบโจทย์อะไรได้บ้าง ผมติดใจที่อาจารย์ข้าราชการศักดิ์ตั้งคำถามเรื่องว่าประวัติศาสตร์เสรีไทยนั้น มีความหมายใหม่ มีตัวตนใหม่ มีอะไรต่างๆ ใหม่ คือเท่าที่ดูจากความรับรู้จากการปฏิบัติจริงๆ ตอนนี้มีน้อยถ้าเทียบกับอย่างอื่น อันนี้เราคงพอจะเดาได้ การอธิบายต่อคำถามที่ว่าทำไมต้องเป็นอย่างนั้น ผมคิดว่าเราต้องช่วยกันตอบก็คงไม่ใช่เฉพาะนักประวัติศาสตร์หรือนักวิชาการเท่านั้นที่เป็นคนตอบ คือผมคิดว่า นักวิชาการหรือนักประวัติศาสตร์รวมทั้งนักรัฐศาสตร์ด้วย สิ่งที่เราทำคือการรวบรวมจัดระดับความรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้เป็นระบบเท่านั้นเอง และนำเสนอต่อสาธารณชนรวมถึงผู้มีส่วนร่วมในการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือทำอะไรอะไรต่างๆ เหล่านี้ให้มีผล จริงๆ ต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจถ้าพูดตรงๆ ต้องมีอำนาจหน้าที่มีสถาบันมีหน่วยงาน นักวิชาการพูดได้แต่ว่าจะไม่เกิดผล พูดจนตายถ้าไม่มีคนเอาไปทำก็ได้เท่านี้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์เสรีไทยหรือคำถามที่อาจารย์ข้าราชการศักดิ์ตั้งไว้ หลายอย่างผมคิดว่าถ้าช่วยกันหาคำตอบหรือถ้าจะถามต่อไปจนกว่าจะหาช่องทางที่ออกไปปฏิบัติได้ ผมคิดว่าคำตอบนั้นก็จะเป็นไปคลี่คลายเอง ประวัติศาสตร์หายไปหรือถูกเลื่อนไป หรือว่าไม่มีความหมายทำให้กลับมา

มีความหมายและผมคิดว่าไม่ใช่แค่เรื่องเสรีไทยเท่านั้น ผมถือวิสาสะตั้งทฤษฎีตัวเองขึ้นมาว่า ในที่สุดแล้วประวัติศาสตร์ที่มีความหมายประวัติศาสตร์ที่สามารถถ่ายทอดรับรู้เข้าใจโดยคนปัจจุบันได้ คนรุ่นปัจจุบันนี้รับรู้ใหม่ ตีความได้ใหม่ เข้าใจใหม่และเอาไปต่อยอดได้ใหม่นั้นคือสิ่งที่ผมคิดว่าความสำคัญอยู่ตรงนี้ มากกว่าการไปเถียงกันแล้วก็จบอยู่ตรงว่า ๕๐๐ ปีที่แล้วเราพูดประโยชนี่จริงไหม เราใช้สระอะ หรือ สระอิ ผมยอมแพ้ผมไม่เถียง ใครอยากเถียงก็เถียงไปมีประโยชนี่ในแง่ของความรู้ แต่เนื่องจากผมคิดว่าโดยความชอบประวัติศาสตร์ของผมอยู่ที่ว่าต้องเป็นการเมืองปัจจุบัน คือการเมืองร่วมสมัย ถ้าไม่มีการเมืองร่วมสมัยอยู่ประวัติศาสตร์อันนั้นผมคงไม่อยากใช้ เพราะฉะนั้นพูดเรื่องเสรีไทยผมคิดว่าทุกท่อนก็คงได้ฟังแล้วเรื่องรายละเอียดของขบวนการเรื่องการเปิดตัวบุคคลต่างๆ ผมก็ขออนุญาตผ่านเลย คิดว่าน่าจะเป็นประเด็นใหม่ อย่างเช่น อาจารย์สรศักดิ์เป็นอาจารย์อยู่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เรื่องประวัติศาสตร์นี้ อาจารย์ทำวิทยานิพนธ์เรื่องขบวนการเสรีไทยเสนอข้อคิดใหม่บอกว่า ขบวนการเสรีไทยนั้นส่วนใหญ่เราจะพูดกันเรื่องขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น และกึ่งรักษาเอกราช ทำให้สนธิสัญญาอะไรต่างๆ กับสหรัฐไม่เป็นผล อันนั้นมันก็จริง แต่อาจารย์สรศักดิ์บอกความจริงด้านหนึ่งที่สำคัญก็คือ การเกิดการต่อสู้ของขบวนการเมืองไทยในประเทศไทย ก่อนเกิดขบวนการเสรีไทยและหลังเกิดขบวนการเสรีไทย ผมคิดว่าประเด็นที่อาจารย์สรศักดิ์เสนอ ผมชอบมาก เพราะได้เห็นแล้วทำให้เข้าใจ แล้วก็เลยมาช่วยตอบประเด็นที่อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์เป็นผู้ถามทิ้งไว้ว่า ทำไมจนถึงบัดนี้ประวัติศาสตร์เสรีไทย หรือตัวตนของเสรีไทยมันหายไปไหน ผมคิดว่าคำตอบคือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศหลังจากที่ยุติสงครามไปแล้ว เกิดอะไรขึ้นกับการเมืองไทย อันนั้นคือตัวที่ทำให้อนุสาวรีย์ของเสรีไทยมีความหมายหรือว่า Grand หรือใหญ่หรือไม่ใหญ่อะไรต่างๆ ขึ้นอยู่กับ ๗-๘ ปี หลังจากนั้น นี่ยังไม่ถึง ๗-๘ ปี ด้วยซ้ำ หลังจากสงครามยุติจนถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ ผมคิดว่าประวัติศาสตร์ถูกเปลี่ยนหน้า เมื่อ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ เขาเรียกว่าเป็นโครงการเริ่มต้นของกิจสุดท้ายของขบวนการเสรีไทยในประวัติศาสตร์และบทบาททางการเมืองไทย ถ้าจะพูดเรื่องความหลากหลายและมองใน

แง่ของความเชื่อมโยงกับขบวนการเสรีไทย เรารู้ว่าขบวนการเสรีไทยนั้นประกอบด้วยหลายกลุ่ม กลุ่มในประเทศ กลุ่มนอกประเทศ กลุ่มนอกประเทศมีทั้งสายอเมริกา สายยุโรปต่างๆ สายในประเทศมีทั้งฝ่ายของอาจารย์ปรีดี และฝ่ายของนักการเมือง กลุ่มผู้นำท้องถิ่นต่างๆ ขบวนการใหญ่อาจารย์ปรีดีเป็นศูนย์กลาง แต่ว่าจริงๆ แล้วพัฒนาการของขบวนการเมืองในประเทศนั้นเกิดขึ้นก่อนที่จะตั้งขบวนการเสรีไทยอย่างเป็นทางการ และกลุ่มที่น่าสนใจก็คือกลุ่มผู้นำไทยอีสานซึ่งที่เรารู้จักกันก็คืออดีต ๔ รัฐมนตรี นายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง อะไรต่างๆ คือกลุ่มนั้นเคลื่อนไหวรวมตัวกันพูดคุยกันว่ามียุทธศาสตร์การเมืองก่อนสงครามโลก ก่อนที่จะเกิดขบวนการต่างๆ นั้น ถ้าโยกกลับไปต้องพูดว่าตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ผมคิดว่าผู้นำการเมืองที่ผ่านการรับเลือกตั้งแล้วมามีบทบาทในรัฐสภา ในระบอบประชาธิปไตยในตอนนั้น กลุ่มที่น่าสนใจจริงๆ ส่วนใหญ่ก็น่าสนใจทั้งนั้นเลยเทียบกับรัฐสภา การลงสมัครผู้แทนหลัง พ.ศ. ๒๕๐๐ มา ผมคิดว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ และ ๒๔๗๗ ช่วงแรกยังไม่ได้มีบทบาทมากเท่าไร ยังเป็นสภาประเภท ๑ คือแต่งตั้งเป็นส่วนใหญ่บทบาทของ สส. ในการควบคุมการดำเนินนโยบายผลักดันกันเปลี่ยนแปลงนั้นมีครบถ้วน เรียกว่าข้อกล่าวหาซึ่งปัจจุบันนี้ที่เราได้ยินเรื่องนักการเมืองคอร์รัปชัน นักการเมืองไร้ศีลธรรม ชื่อเสียงขายเสียงที่ได้ยินกันมาตลอดในรอบประมาณ ๓๐ ปีคือหลัง พ.ศ. ๒๕๐๐ มา แต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เราจะพูดอย่างนั้นไม่ได้เลย ผมคิดว่าสภาผู้แทนราษฎรสยาม ตอนนั้นยังไม่เปลี่ยนชื่อประเทศ ต้องถือว่าเป็นสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพดีระดับถ้าเทียบได้ ซึ่งก็เทียบยากเพราะว่าประเทศเหล่านี้แถมนี้เป็นอาณานิคม อยู่อาศัยมีประเทศสยามตอนนั้นที่เป็นเอกราช ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพราะฉะนั้นเราต้องถือว่าเป็นประเทศที่เด่นมากในตอนนั้น เมื่อเกิดวิกฤตสงครามโลกเกิดขึ้น แน่หนอนว่ากลุ่มการเมืองที่มีฐานของการเคลื่อนไหวก็มีบทบาทอยู่แล้ว คือกลุ่มทางอีสานเขาก็รวมตัวกันจัดตั้งขึ้น กลุ่มที่เรียกว่าคณะกู้ชาติต่างๆ ก็เริ่มก่อนที่จะมารวมตัวกันกับคณะเสรีไทย อันนี้เป็นความหลากหลาย ความหลากหลายผู้นำเหล่านั้นมีฐานมวลชน

อันนี้ผมคิดว่าประชาธิปไตยที่อยู่นี้ เราต้องมาอธิบายกันว่าเราจะต้องยึดโยงการเลือกตั้งจะต้องนำไปสู่ประชาชน ไม่ใช่การสรรหาแต่งตั้งในรอบ ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา เราก็อ้างวนเวียนอยู่ในปัญหานี้แต่ว่าหลัง ๒๔ มิถุนายน จนถึงสงครามโลกนั้น ปัญหานี้ได้รับการคลี่คลาย คือพูดง่าย ๆ ว่าเรามีรัฐสภาที่มีการแต่งตั้งโดยคณะราษฎรแล้วก็ในหลวงแต่งตั้งผ่านคณะราษฎร ในช่วงแรกสภามีการเลือกตั้งก็มีสองแบบ แต่ว่าทั้งสองแบบนี้ อย่างน้อยสุดก็มีหวั่นข้อความโยงโย่ รู้ว่าตัวเองเป็นใครเป็นตัวแทนของราษฎรของประชาชนชัดเจนมาก อันนี้ผมคิดว่าความหลากหลายทางคุณภาพ ความสามารถของกลุ่มการเมือง ที่ประกอบกันขึ้นในช่วงเสรีไทย เป็นพลังซึ่งแทบจะเรียกรวม ๆ ไป ก็คือพลังการเมืองไทยประชาธิปไตย ที่นี้การเกิดขึ้นของเสรีไทยก็เกิดขึ้นมาโดยบริบทโลก ตอนนั้นเราก็อธิบาย คือเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จากยุโรปมาถึงเอเชีย แล้วก็เข้าไปทุกหนแห่ง ผมอยากจะต้องข้อสังเกตว่า การเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ทำให้เกิดลักษณะอันหนึ่งคือว่า นำการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ เปลี่ยนแปลงทางสังคม เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และแน่นอนโครงสร้างทางการเมืองก็เปลี่ยนด้วย เกือบจะทุกประเทศต้องได้รับผลสะท้อนไม่มากก็น้อย อย่างในยุโรปมีคนไปศึกษาว่าสงครามโลกครั้งที่ ๑ นั้น เป็นสงครามที่ลูกหลานของพวก Eric พวกชนชั้นนำในยุโรปเข้าสู่สงคราม และตายจริง ๆ มากที่สุดในประวัติศาสตร์ คือไม่เคยเห็นแบบนี้มาก่อน เพราะว่าตอนนั้นทุกคนมีหน้าที่และทุกคนก็รักชาติทั้งนั้น ก็เข้าสู่สงครามทุกคน ตอนนั้นไม่มีใครรู้ว่ายุทธวิธีรบ ยุทธภูมิที่ใช้คือกับดักที่คร่าชีวิตที่ตายไม่ได้ถูกระเบิดอย่างเดียว แต่ตายด้วยเชื้อโรค ตายด้วยยุทธวิธีของตัวเอง ของฝ่ายตรงข้ามต่าง ๆ เหตุหนึ่งที่ยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เปลี่ยนชนชั้นใหม่ กลุ่มผู้คนรุ่นใหม่ขึ้นมาคือการเมืองประชาธิปไตยของยุโรป สังเกตดูหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ จะนำไปสู่การเท่าเทียมกันมีความเสมอภาค ผมคิดว่าลูกหลานพวกขุนนาง พวกมีระดับตายกันหมด เพราะคนที่เหลือก็โตกันมาใหม่กับพวกชนชั้นล่าง ชนชั้นกลาง แค่นั้นเอง ซึ่งตัวอย่างนี้ ผมคิดว่าถ้าเอามาใช้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสยาม ในเมืองไทยของเรา จะอธิบายได้เลยว่าผลสะท้อนทางสงคราม ที่คนอื่นเขาได้รับในการไปเปลี่ยน

โครงสร้างชนชั้นของเก่าถูกทำลายไปด้วยธรรมชาติ ด้วยสงคราม แต่สิ่งเหล่านี้ไม่เกิดขึ้นกับสังคมและโครงสร้างสยามมากเท่ากับที่อื่นๆ ตรงกันข้ามของสยามปรากฏว่า ชนชั้นนำอยู่เกือบครบถ้วน แล้วกลับมีความมั่งคั่งมากขึ้นกว่าที่อื่น ที่อื่นบ้านเขาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงได้เอกราช อินโดเนเซียประกาศเอกราช อินเดียนประกาศเอกราช เวียดนามประกาศเอกราชไปทั้งหมด ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๔๗ – ๑๙๔๙ บางประเทศต้องการเอกราช ต้องสู้ สู้แล้วก็ตายกัน ต้องปรับฐานกันใหม่ คือไม่มีความเป็นเอกภาพ ศูนย์กลางของประเทศไม่มี แต่ถ้าเทียบกับประเทศไทย สยาม ศูนย์กลางยังแข็งแรงอยู่ และคนที่เข้าสู่ศูนย์กลางก็ยังคงเป็นคนรุ่น Eric รุ่นชนชั้นนำที่มาตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน หรือก่อน ๒๔ มิถุนายนไปอีก พระยาศรีวิสารวาจาอยู่กับรัชกาลที่ ๗ อยู่กันจนถึงรัชกาลต่อๆ มา รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หลังสงครามก็ขึ้นมาเอง เป็นการสืบทอด Eric ที่ยาวนานมาก ทั้งหมดนี้แปลว่าอะไร แปลกันง่าย ๆ ก็คือว่าพลังอนุรักษ์นิยมในการเมืองไทยนั้นเข้มข้น แน่นเหนียว ยืดยาว ยาวเหยียด ยิ่งยืนกว่าที่อื่นในโลก ผมไม่เคยคิดมาก่อนเรื่องนี้คิดว่ายังไม่มีการทำข้อมูล แต่ถ้าใครอยากทำวิจัยผมจะเป็นที่ปรึกษาให้ ผมคิดว่าใกล้เคียง เพราะดูรายชื่อรัฐมนตรีแต่ละยุคที่ตั้งมาตั้งแต่สมัยก่อนสงคราม มีแต่พระยาทั้งนั้นเลย มีแต่คนอายุแก่ทั้งนั้น พวกนี้ขอโทษท่านต้องปูเสื่อมาทำงาน คณะราษฎรรุ่นอาจารย์ปรีดีอายุ ๓๐ ต้นๆ ทั้งนั้น แต่หลังสงครามเชื้อใหม่รัฐมนตรีแก่ทั้งนั้น ไม่มีแล้วที่จะเป็นรุ่นใหม่ อันนี้เป็นพลังอันหนึ่งที่อธิบายได้ว่าทำไมรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ จึงเกิดขึ้นได้ง่ายและประสบความสำเร็จ สามารถพลิกประวัติศาสตร์ ของ ๒๔ มิถุนา ผมคิดว่า ๘ พฤศจิกายน เป็นการ Counter – Revolution หมายถึงการปฏิปักษ์ปฏิวัติ คือเป็นการปฏิวัติที่ถอยหลังเข้าคลอง เมื่อเทียบกับปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายนของคณะราษฎร ได้ เพราะว่าพอ ๒๔ มิถุนายน ตั้งสิ่งที่อาจารย์ปรีดีเรียกว่าระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชน

ตอนนั้นก็ถือว่าอำนาจราชาธิปไตยกับอำนาจประชาธิปไตยยังขับเคี่ยวกันอยู่ มันยังล้ากึ่งกันอยู่ฝ่ายคณะราษฎรยึดอำนาจได้จริง แต่ว่าต้องประนีประนอมอย่างที่ใช้คำว่าเป็นการปฏิวัติที่ไม่นองเลือด

แสดงว่าทุกอย่างต้องอยู่คงเดิม จะอยู่ให้ได้ก็ต้องประนีประนอมกัน การประนีประนอมผลก็คือพระยามโนปกรณนิติธาดาเปิดอำนาจปิดสภา และก็มีกรียัดอำนาจกลับมา ตอนหลังจากจอมพล ป. พิบูลสงครามมาแล้ว ระบอบราชาธิปไตยหมดโอกาสประชาธิปไตยที่เป็นของคณะราษฎรจริงๆ ผมคิดว่าจากช่วงจอมพล ป. มาจนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรียกได้ว่าเป็นการสถาปนาค่อนข้างจะเต็มที่ ดังนั้นระบบประชาธิปไตยที่ต่อท้ายด้วยคำว่ามีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไม่เคยใช้ คำนี้เรียกกันภายหลังจากมีการรัฐประหารเข้าสู่ร่างรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญใหม่เกิดขึ้น พ.ศ. ๒๔๙๒ ตอนนี่ที่ระบอบประชาธิปไตยจะเปลี่ยนมาใช้เป็นประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แล้วฐานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ถูกดึงกลับขึ้นมา รวมทั้งตั้งสภาองคมนตรีต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน เป็นการรื้อฟื้นกลับไปสู่ระบอบราชาธิปไตย ก็คือทำให้ประชาธิปไตยอยู่ภายใต้ราชาธิปไตยอีกทีหนึ่ง ผมคิดว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านหลังสงครามที่สำคัญมาก เพราะว่าเป็นตอนนั้นฝ่ายเสรีไทย มีทั้งกำลังมีทั้งคนทั้งองค์ความรู้ต่างๆ การที่อาจารย์ปรีดีเสนอให้ตอนนั้นรัฐบาลคุณควง ภัยวงศ์ ว่าเปลี่ยนรัฐธรรมนูญคือร่างรัฐธรรมนูญใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๙ เพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตอนนั้น คือเลิกบทที่ว่าห้ามเชื้อพระวงศ์เล่นการเมือง ห้ามกีดกันต่างๆ คือทำให้เป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ รวมทั้งให้มีสองสภาจากสภาผู้แทนสภาเดียวให้มีสองสภาคือ สภาสูงคือวุฒิสภา และทั้งสองสภาก็จะเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หมวดเฉพาะกาลที่ใช้ตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และต่อออกมาอีก ๑๐ ปี ซึ่งจะมีต่อไป ถ้าไม่ยกเลิก แต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ ก็ยกเลิกหมด ถ้าไม่มีการทำรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ แล้ว รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙ ใช้อีก ประชาธิปไตยของไทยนี้จะเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ มาจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นการตีกัน การทะเลาะกัน สิ่งที่เรารู้กันตอนนี้น่าจะไม่มี แล้วรัฐประหารอีก ๑๐ ครั้ง น่าจะไม่เกิดขึ้น เพราะกองทัพก็จะมีบทบาทมาก บทบาทที่จะต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล

พลเรือนที่มาจากกาเลือกตั้งเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากลที่เป็นอยู่ตอนนี้ที่เกิดการต้องตีรันฟันแทงกัน ก็เพราะว่าหลังสงครามโลกหลังประชาธิปไตยที่เกิดขึ้น ฐานมวลชนก็ยังไม่เข้มแข็งโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจทางสังคมก็ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างอะไร ความเข้าใจเรื่องรัฐธรรมนูญต่างๆ นั้นยังไม่ได้กว้างขวางแน่ชัดเหมือนในปัจจุบัน แต่ถ้าเราทำได้อย่าง พ.ศ. ๒๔๘๙ ผมคิดว่าประเทศสยามจะเป็นประเทศเดียวในเอเชียที่จะมีระบบประชาธิปไตยที่มีมั่นคงที่สุด และถ้าเป็นอย่างนั้นก็หวังว่าระบบเศรษฐกิจของเราน่าจะต้องดีกว่าที่เป็นอยู่ตรงนี้ อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญมาก คือกลุ่ม อย่างตอนนี่ผมคิดว่าปัญหาที่ทุกคนเห็นแล้วว่าการบริหารบ้านเมือง ระบบการเมืองของเราที่พูดว่าไม่มีประสิทธิภาพ มีคอร์รัปชันอะไรต่างๆ เหล่านี้ เพราะการควบคุมจากท้องถิ่นจากประชาชนนั้นทำไม่ได้เต็มที่ เรามีการกระจายอำนาจตอนนี่แต่กระจายแล้วเงินก็ยังไม่ไป ยังอยู่ในส่วนกลางต่างๆ หรือมีเงินก็ไม่มีหน้าที่ ไม่มีเรื่องราวให้เขาทำอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นเขาก็สร้างแต่ถนน ขุดไปแล้วก็ทำถนนอยู่อย่างนั้น แนนอนต้องโง่กันไปโง่กันมา เรื่องเหล่านี้ผมคิดว่ากลุ่มของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเตียง ศิริขันธ์ กลุ่มนักการเมืองอีสานที่รวมตัวกันขึ้นมาตอนนั้นแล้วตั้งเป็นพรรคสหชีพหลังสงครามโลกสงบลง พรรคสหชีพเสนอนโยบายทุกอย่างที่เราพูดกันในปัจจุบันนี้ต้องกระจายอำนาจ ราษฎรต้องเป็นคนควบคุมรัฐบาล รัฐบาลต้องมาจากประชาชนทุกอย่างอยู่ที่นั่นหมดเลย เขาพูดชัดเจนไม่ใช่เรื่องใหม่ ไม่ใช่เรื่องที่คุณคนไทยไม่รู้ ใครที่บอกว่าคนไทยเลือกประชามไม่ได้ ผมว่าคนนั้นไม่รู้เรื่อง คุณไปอ่านประวัติศาสตร์ก่อน ไปดูของจริงก่อน เกิดอะไรขึ้นกับเมืองไทยเขาเลือกมาก่อนแล้ว ไปอ่านจากรายงานการประชุมสภาพระยาพหลพลพยุหเสนาถูกพระยาวิสารฯ ทำการโหวตไม่ไว้วางใจ ๒ ครั้ง พระยาพหลฯ ลาออก ผมไปอ่านเอกสารซาบซึ้งมาก พระยาพหลฯ บอกอย่างนี้ต้องลาออก เป็นสิทธิของราษฎรท่านใช้คำว่าสิทธิราษฎรตอนนั้น ยู.เอ็น. ยังไม่ได้ประกาศเรื่องสิทธิมนุษยชนออกมา นายกรัฐมนตรีของไทยคนที่ ๒ บอกเลยว่ารัฐบาลแพ้แล้วต้องลาออก เพราะนี่เป็นสิทธิของราษฎรและรัฐบาลเป็นตัวแทนอำนาจรัฐ ต้องรักษาความมั่นคงที่เป็นของราษฎร พระยาพหลฯ พูดชัดเลยว่าเราต้องเคารพหลักการ ท่านไม่ได้ใช้คำบรรยายฟุ่มเฟือย แต่พูดตรงเลยว่าที่ทำเพราะอะไร เพราะนี่คือเสียงของราษฎร นี่คือผลประโยชน์ของประชาชน เราต้องทำตาม รัฐบาลอยู่ทำไมถ้าประชาชนเขาไม่ให้ความไว้วางใจ ไม่ต้องมาตะแบงกันไป ตะแบงกันมา ถ้าใครบอกว่าประชาชนไทยไม่รู้เรื่องประชาธิปไตย โดยเฉพาะที่เป็น

นักการเมืองอยู่ในเวลานี้ ถ้าพูดอย่างนั้นแล้วผมเชื่อว่าเป็นนักการเมืองที่ไม่รู้เรื่องประชาธิปไตย แปลว่าอะไร

ผมได้มีโอกาสศึกษาเรื่องภาคใต้ด้วย ได้ทำประวัติศาสตร์ช่วงนี้ ช่วงที่เกิดสิ่งที่เรียกว่าประชุมเพลิงแล้วตอนนั้นจวนจะเผาแล้ว เผาเลยนะพอหลังจาก ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ เพลิงของภาคใต้เริ่มตั้งแต่หลัง พ.ศ. ๒๔๙๐ มา แต่ที่แบ่งแยกดินแดนตอนนั้น เขาจับหะยีสุหลง ไม่ใช่ข้อหาแบ่งแยกดินแดน แต่เป็นข้อหากบฏ แล้วต้องเปลี่ยน เพราะหลักฐานไม่ครบ ก็กลายเป็นว่าดูถูกรัฐบาลไทยอะไรต่างๆ ไปอ่านดูเป็นเรื่องตลกมาก นักการเมือง กลุ่มการเมืองที่ถูกข้อหาแบ่งแยกดินแดนคือกลุ่มนักการเมืองอีสาน พวกขุนอะไรต่างๆ ก่อนนี้คือก่อนที่เขาจะไปช่วยลาวอิสระ ลาวรักชาติต่อสู้กับฝรั่งเศส พวกนั้นคิดถึงขั้นจะไปช่วยปลดปล่อยลาวและเอาลาวรวมกันเป็นอีสาน แต่พอถูกฝ่ายตรงข้ามจับกลับถูกฟ้องแบ่งแยกดินแดน คือเป็นเรื่องตลกเพราะเขาไม่ได้มาแยก เขาจะรวมดินแดนเขาจะรวมลาวกับอีสานเข้าด้วยกัน หลังจากนั้นเชื้อใหม่พอภาคใต้เกิดเป็นเรื่องขึ้นมา เชื้อใหม่ป้ายยี่ห้อแบ่งแยกดินแดนก็ถูกย้ายไปให้กับพวกภาคใต้ แล้วจากนั้นมาเราก็เรียกกลุ่มเคลื่อนไหวภาคใต้ว่าแบ่งแยกดินแดนมาโดยตลอด ผมมีหลักฐานไปถามกับคนมาลาญ มุสลิมอะไรต่างๆ แต่ไม่ได้ถามเจ้าตัว เพราะเจ้าตัวอยู่ในป่า ถามไม่ได้ แต่ถามคนที่พอรู้เรื่องว่าคำว่าแบ่งแยกดินแดนในภาษามาลายูกับภาษายาวีมีไหม เขาบอกว่าไม่มี เขาไม่เคยเรียกตัวเองว่าแบ่งแยกดินแดน และก็ไม่มีศัพท์แบ่งแยกดินแดน เขาจะต่อสู้เพื่อดาร์ลุสลาม เพื่ออะไรต่างๆ แต่ว่าเขาไม่ได้สู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน เพราะฉะนั้นผมยืนยันที่เราสู้ที่เราเป็นผี รัฐบาลที่เป็นคนจุดเพลิงอันนี้คือรัฐบาลประชาธิปไตยสมัยคุณควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตอนนั้นส่งรัฐมนตรีไปจับหะยีสุหลงต้น พ.ศ. ๒๔๙๑ ประวัติศาสตร์ของเราไม่มีใครตั้งใจบิดเบือน แปลว่ากระแสของอำนาจไปตีความเข้ากับความต้องการความสะดวก และผลประโยชน์ของกลุ่มที่อยู่ทั้งนั้น อันนี้ไม่ใช่เสรีไทยที่ไม่มีที่อยู่อ ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนซึ่งตั้งแต่นั้นมา ถ้าหากเขาได้ทำต่อไปประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจจริงๆ เกิดขึ้นแล้ว ทำแล้ว ไม่ต้องมากระจายอำนาจในตอนี้ ตอนี้กระจายไปก็กระจาย

ไม่ออก เพราะว่ามันติดอยู่ตรงนี้ใช่ไหม คนที่กระจายไปไหนไม่ได้ อยู่กับ ศูนย์กลางหมด แต่ในตอนนั้น นักการเมืองท้องถิ่นทุกที่เขาร่วมที่จะทำงาน และก็ทำอยู่แล้วด้วย แต่ว่าบรรดาพลังแน่นเหนียวขบวนการอนุรักษ์นิยมพลังเก่าทั้งหลาย พลังที่ประเทศอื่นเขาถูกกวาดด้วยสงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง แต่ของเราไม่ได้ถูกกวาดไปไหนเลย อันนั้นคือตัวที่ทำให้การเมืองไทยนับวันถอยหลังยืดยาวกับไปสู่อดีตที่ไม่มีอนาคต ขอคุณครับ

อาจารย์วิภา ดามณี

เป็นเรื่องที่ตื่นเต้นและน่ากลัวมากจริงๆ ว่าในประวัติศาสตร์ของไทยจากเรื่องราวในอดีต เราสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ครอบคลุมถึงการเมือง ณ ปัจจุบันด้วย สิ่งที่ทำนายอาจารย์ธเนศพูดไว้คือท่านมองว่า ณ วันนี้กลุ่มที่เป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมในยุคหนึ่งเราต้องศึกษาว่าขบวนการที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนขบวนการเสรีไทยด้วยซ้ำ และภายหลังจากนั้นแล้วได้พวกอำนาจ หรือกลุ่มการเมืองที่ดำรงอยู่ไปอย่างไรโยงไปถึงการปกครองที่เป็นระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องยึดโยงกับประชาชน รวมทั้งการกระจายอำนาจและอิทธิพลของกลุ่มอื่นๆ ด้วย ตอนนี้อาจารย์ ชำรงศักดิ์บอกว่าจะมีอะไรเพิ่มเติมสักเล็กน้อย ขอเรียนเชิญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

เนื่องจากว่าอาจารย์ธเนศได้ขมายสิ่งที่ผมนำเสนอไปต่อยอดเรา เรียกว่าขมายนะไม่ไช่ขโมย ขมายเป็นศัพท์ที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อบอกว่าคุณรู้เป็นเรื่องราวของการหยิบยืมกันได้ตลอดเวลา เราไม่เคยคิดเองหรือกะครับ เราไม่ไช่คนที่อยู่ดีๆ คิดขึ้นมาได้ ดังนั้นการขมายคือความรู้ที่เป็นสิ่งสำคัญ เมื่ออาจารย์ธเนศขมายไปผมก็นั่งฟัง และผมก็อยากขมายต่อ ก็คือเรื่องราวของเสรีไทยจะดำรงอยู่ในปัจจุบันต่ออนาคตไปได้อย่างไร ในรอบที่แล้วผมเสนอว่า Peace เสรีภาพ แต่เมื่อฟังอาจารย์ธเนศผมนี่ก็ออกอีกเรื่องหนึ่งที่มีนสำคัญต่อชีวิตในการหลอมรวมความหลากหลายของคนไทยมาก คือ เสรีไทยต้องยืนบนบน Democracy เพราะขบวนการเสรีไทยทั้งหมดคือขบวนการที่ปรับเปลี่ยนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๘ ที่ล้มเลิกข้อจำกัดว่าบุคคลใดควรมีสិทธิทางการเมืองหรือ

ไม่ออกไป นอกจากนั้นก็คือทำให้สภาผู้แทนราษฎรของเราเป็น ๒ สภา แต่ทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้งบนรากฐานอำนาจของประชาชน Democracy ก็คือ การยืนยันว่าอำนาจเป็นของประชาชนพูดง่าย ๆ Democracy กับระบบก่อนหน้านั้น ประชาธิปไตย พ.ศ. ๒๔๗๕ ระบอบก่อนหน้านั้นที่เรารู้จักเรียกว่าราชาธิปไตย หรือว่าสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่างกันอยู่แค่ประโยชน์ตัวเอง ว่าแนวความคิดรากฐานของมันต่างกัน อยู่ว่า แผ่นดินนี้เป็นของใคร สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และราชาธิปไตย บอกว่าแผ่นดินนี้เป็นขององค์ หรือบุคคลหนึ่งซึ่งมีการสืบทอดทางสายเลือด แต่ Democracy บอกว่าแผ่นดินนี้เป็นของพวกเราทุกคน ต่างกันแค่นี้เอง แผ่นดินนี้เป็นของใครเป็นข้อถกเถียง ดังนั้นหากทำให้ ขบวนการเสรีไทยเป็นขบวนการที่ยืนยันถึง Democracy อันว่าด้วยสิทธิที่เสมอภาค ผมคิดว่าน่าสนใจนะสิทธิที่เสมอภาคและเสรีภาพ สิทธิที่เสมอภาคที่นายปรีดี พนมยงค์ และคณะราษฎรพยายามทำไว้ เช่น การเรียงลำดับชื่อของบุคคลที่ไม่ใช่เรียงตามลำดับยศถาบรรดาศักดิ์ อีกต่อไป ให้เรียงตามลำดับตัวอักษร ก – ฮ ซึ่งตรงนี้ในปัจจุบันรู้สึกธรรมดา แต่ในช่วง พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นที่มีสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเรียงลำดับตามยศถาบรรดาศักดิ์ ใครเป็นจอมพล มหาอมตย์เอก ฯลฯ เพราะได้รับการประกาศแต่งตั้งไปแล้วจึงลืมนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ ต่อมาต้องเรียงลำดับใหม่ ดังนั้นสภาผู้แทนราษฎรของไทยในปัจจุบันต้องเรียงตามลำดับตามตัวอักษร นั่นคือเขาเรียกสิทธิเสมอภาคซึ่งเราจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาในปัจจุบัน แต่นี้เป็นเรื่องสำคัญมากทำให้คนที่มียศถาบรรดาศักดิ์ไม่ได้มีอะไรมากไปกว่าเรา นอกจากนั้นเรื่องของผู้ชาย ผู้หญิง คณะราษฎรทำให้ผู้หญิงมีอำนาจทางการเมืองเท่ากับผู้ชาย โดยการใช้อายุเป็นเกณฑ์ ผู้หญิงไทยไม่เคยวิตวิวายในประเด็นนี้เลยว่าคณะราษฎรให้อะไรกับตัวเอง ดังนั้นผมคิดว่าชีวิตของเสรีไทยอยู่กับปัจจุบันและอนาคต ได้คือ Peace and Democracy ขอขอบคุณครับ

อาจารย์วิภา ดาวมณี

ลำดับต่อไปขอเชิญวิทยากรจากกคนรุ่นใหม่ เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในวงเสวนานี้ ขอเชิญคุณกษิตศ อนันทนพาร

นายกษิตีฉะ อนันต์นาถ

ท่านผู้เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศทั้งหลายครับ ผมดีใจมากที่ได้รับโอกาสจากผู้จัดให้มาพูดในงานวันนี้ คือเมื่อได้รับมอบหมายให้พูดในหัวข้อ “การหลอมความหลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันของขบวนการเสรีไทย” เสร็จแล้วผมก็มานั่งคิดว่าผมจะพูดเรื่องอะไรดีด้วยความเบาปัญญา ผมก็ไม่สามารถคิดแตก

ประเด็นแยกย่อยเหมือนท่านอาจารย์ทั้งสองได้ ผมก็เลย Save ตัวเองด้วยการหาเรื่องเก่ามาพูด

โดยผมจะพูดถึงเรื่อง “การหลอมความหลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันของขบวนการเสรีไทย” ผมก็ตั้งหัวข้อของผมมา ๖ หัวข้อคือ ๑) ญีปุ่นเข้าครอง ๒) มองหัวอกไทย ๓) ร่วมกันต่อต้าน ๔) ผลานความหลากหลาย ๕) จุดมุ่งหมายเพื่อชาติ ๖) ประกาศสันติภาพไทย อันนี้เป็นหัวข้อย่อยที่ผมจะพูดในยี่สิบนาทีที่ผมได้จากอาจารย์วิภาณะครับ

หัวข้อแรก ผมไปอ่านสามกรุงของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (พระราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารัชนี้แจ่มจรัส กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือนามปากกา น.ม.ส.) แล้วมีวรรคหนึ่งของสามกรุงผมสะดุดใจมากเลยคือกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ไปรยไว้ในสามกรุงว่า

แก้ปี “ดีหนึ่ง” ได้ ครองดิน

ญีปุ่นเข้าเมืองมลิน

มากได้

คั้งคับทัพทางสินธุ์

ทางบก

ยึดแหล่งแห่งเราได้

ตั้งแคว้นแดนเขาฯ

“ดีหนึ่ง” คือ คณะราษฎรนะครับ โคลงบทนี้ท่านก็ฉายภาพให้ผมเห็นว่าญีปุ่นเข้ามาเยอะขนาดไหน เสร็จแล้วท่านก็แต่งรายต่อไปให้อ่านแล้วก็สนุกดีเหมือนกันว่า

“ประเทศไทยใจสทก ตกกระไดพลอยโจน โอนเหตุภัยไปตามประกาศสงครามโฆษณา ว่าอเมริกาอังกฤษ เป็นอมิตรของไทย แต่ไซมหาราชฐ์ไม่ประกาศสงคราม ตอบสยามลัทธิ คำทำไม่รู้ไม่รู้”

“*ไซมมหาราชรัฐ*” คือสหรัฐอเมริกา นะครับ ร่ายมาประมาณนี้ แล้วท่านก็มาลงบทสุดท้ายของหนังสือ สามกรุง ซึ่งแต่งจบในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ระหว่างที่สงครามดำเนินอยู่ ว่า

“*ใคร่ครวญส่วนปัจจุบัน อันบุคคลควรคະนึ่ง ต่อไปถึงภายหน้า ว่าที่ สุตยุทธแม้ ญี่ปุ่นแพ้สงคราม สยามจะผันฉนัใจ ใครสามารถก่อกู้ ใครรู้ ลู่ทางบ้าง ไทยจะตั้งแคว้งคว้าง ไชว์คว่ำหาหน ไหนเออยา*

ซึ่งผมก็รู้สึกว่ามันจะตรงอะไรกันพอดีกับหัวข้อที่ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดนะครับ

ถัดจากที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยแล้ว **หัวข้อที่สอง** ผมก็คิดว่าคนไทย รู้สึกอย่างไร? ทำไมต้องมีเสรีไทย? ผมก็เลยไปลองหาซื้อหนังสือเก่าๆ เกี่ยวกับเสรีไทยมาทำการบ้าน

โดยนิโคล สมิธ เขียนบันทึกในหนังสือสยามประเทศใต้ดิน ของ เขาว่าการระเวก ศรีวิจารย์ผู้ปลืชีพเพื่อชาติในการปฏิบัติงานเสรีไทย ต่อประเด็นนี้ว่าเราเป็นเอกราชมาตั้ง ๗๐๐ ปี เป็นไปไม่ได้ที่พลเมือง ของเราจะทนแหย (ญี่ปุ่น) ไปได้นาน เขามีสติพอที่จะรู้ว่า จะเป็นนาย ของตัวเองไม่ได้ถ้าประเทศถูกรองโดยต่างชาติคนไทยโกรธไม่ว่าชาติ ใดที่เป็นภัยต่อเอกราชของเรา หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ก็พูดถึง เรื่องทำนองนี้ว่าชาติเราไม่ได้เป็นเอกราชตั้ง ๗๐๐ ปี เมื่อตกเป็นทาส ญี่ปุ่นอันนี้ก็เ็นาคิดกลับมาเป็นปัจจุบันที่อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์โยง ประเด็น ความคิดเรื่องชาตินิยมเรื่องเอกราชของเรา ว่าเราจะผ่านจะดำเนินไป อย่างไรในเมื่อเราจะเปิดอาเซียนอันนี้ก็เ็นประเด็นที่น่าสนใจในขณะ เดียวกันท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์กล่าวถึงหัวอกของคนในประเทศว่า ชาวไทยได้ทราบข่าวยอมจำนนญี่ปุ่นด้วยความตกตะลึง และพากัน ยืนงงงันในถนนด้วยน้ำตานองอะไรประมาณนี้ครับ

หัวข้อที่สาม ผมก็ดูต่อไปอีกว่าหลังจากที่ญี่ปุ่นบุกไทยแล้วหัวอก เราเป็นอย่างไร แล้วเราทำอะไรกัน ประเด็นของผมก็แยกเป็นการก่อกตั้ง เสรีไทยตามเอกสาร เราก็จะบอกว่าพอวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นบุกไทย อาจารย์ปรีดีกับพรรคพวกก็ตั้งคณะเสรีไทยขึ้นมาในบ้าน ไร่ใหม่ครับ อันนี้ก็เ็นสิ่งที่ผมรู้มาโดยตลอด แต่ที่นี้ผมก็ไปเจออีกประเด็น หนึ่งของอาจารย์เสนีย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เขียนในหนังสือชีวิตว่า ภายหลังสงครามทราบจากคุณควง อภัยวงศ์ ว่าญี่ปุ่นเข้าเมืองไทยแล้ว

กำลังปรึกษากับปรีดีและพรรคพวกว่าจะทำอย่างไรดี ก็พอดีมีรายงานประกาศเสรีไทยของปู่ (ปู่ คือ ม.ร.ว. เสนีย์นะครับ) จากอเมริกา ปรีดีตอบเขาพูดว่า “อย่างนี้ใช้ได้” และคณะของปรีดีก็ได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยในประเทศดำเนินการนับแต่นั้น

อันนี้ผมก็มองว่าเป็นเสรีไทยเหมือนต่างคนต่างบันทึกไปแล้ว ถ้าเกิดเรามองว่าเขาเป็นองค์กรที่เป็นเนื้อเดียวกัน แต่ทำไม่เวลาผ่านไป แล้วการบันทึกถึงผิดกันคนละขั้ว ในขณะที่ฝ่ายหนึ่งบอกว่าภายในประเทศตั้งก่อน อีกฝ่ายหนึ่งถึงบอกว่าตัวเองตั้งขึ้นก่อนแล้วค่อยตั้งตาม เรื่องนี้ผมก็สุดปัญญาที่จะตอบได้ ก็ขอตั้งเป็นประเด็นคำถามไว้ที่ผมเอามาถามด้วยความไม่จริงจังๆ

ผมสงสัยว่าทำไมต้องชื่อเสรีไทย อันนี้ผมก็ได้สงสัยเองอีกว่าทำไมต้องชื่อเสรีไทย ผมไปอ่านเจอในหนังสือชีวิตชั้นๆ ของ ม.จ.ภิศเดช รัชนี ท่านเขียนว่า “ผมไม่เห็นด้วยเลยกับการใช้ชื่อเช่นนี้” (คือเสรีไทย) เพราะเท่ากับกลืนพวกคนไทยที่เป็นเสรี เพราะอยู่นอกประเทศ เป็นการลดเกียรติและความสำคัญของรัฐบาลไทยที่เป็นเสรี ซึ่ง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ตั้งขึ้นที่อเมริกา ก็ทำให้เกิดการไขว่เขวเพราะใช้ชื่อผิดๆ

ผมก็ยังงงว่าชื่อเสรีไทยมันไม่ดีตรงไหน? ผิดอย่างไร? โดยอาจารย์ปรีดีพูดถึงเรื่องนี้ว่าเมื่อองค์กรในการรับใช้ชาติจำเป็นต้องมีขึ้นดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีนามสำหรับในการนี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกองค์กรและผู้ร่วมงานในต่างประเทศ ว่า **เสรีไทย** เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้ครอบครองของญี่ปุ่น เสรีไทยไม่ใช่ผู้ที่อยู่ใต้ครอบครองของญี่ปุ่น ความหมายก็คือไทยที่เป็นเสรี ไทยทั้งหลายที่ต้องการให้ประเทศของตนเป็นอิสระ

คือ จริงๆ ชื่อจัดตั้งของเสรีไทยใช้ชื่อว่าองค์กรต่อต้านญี่ปุ่นมาก่อน ถัดจากนั้นเมื่อติดต่อกับต่างประเทศได้เราถึงยอมเปลี่ยนมาใช้ Free Thai Movement ตามที่อเมริกาตามที่ ม.ร.ว. เสนีย์ ไข้กับอเมริกา ส่วนทางอังกฤษก็ใช้ชื่อทำนองเดียวกันว่า Free Siam Movement เพราะคนที่อยู่ทางอังกฤษจึงเรียกไทยในคำว่าไทยแลนด์ ที่นี้ผมก็ยังงงว่า หลักฐานบอกว่า เสรีไทยในประเทศเอาชื่อเสรีไทยมาจากเสรีไทยต่างประเทศแล้ว

ทำไม ม.จ.ภิศเดช รัชนี้ ถึงได้เกลียดคำว่าเสรีไทยนัก อันนี้ขอตั้งเป็นคำถาม เพื่อท่านทั้งหลายจะอธิบายให้ผมฟังได้

ประเด็นโปรยของผมก็จบแล้วที่นี้ก็จะเข้าเรื่องตรงหัวข้อ การหลอมความหลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันกับขบวนการเสรีไทย

หัวข้อที่สี่ ผมขอเริ่มว่า ขบวนการเสรีไทยในความรู้ของผมประกอบไปด้วยคนมากมายหลายระดับตั้งแต่เจ้านายระดับสูงจนมาถึงชาวบ้านตาดำๆ ที่อาจจะไม่หลงเหลือชื่อในประวัติศาสตร์แล้ว ที่นี้ผมจะแยกการหลอมความหลากหลายเป็น ๒ ประเด็น

ประเด็นแรกคือ ความหลากหลายทางสถานะในสังคม เสรีไทยทำให้ผมรู้สึกว่องว่องๆ นี้รวมความหลากหลายทางชั้นชน ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางชาติกำเนิด ทางอาชีพไว้มากมายอย่างเช่น ประเด็นเล็กๆ ที่นี่โคล สมิท บันทึกเรื่องมิตรภาพระหว่าง “ม.จ.จอห์น คือ ม.จ.ยุธิษเสีเยร สวัสตีวัฒน์ กับ บันนี่ คือคุณบุญเย็น ศศิรัตน์ ก็บันทึกไว้ว่า ม.จ.จอห์น เป็นเชื้อพระราชวงศ์ เป็นอนุชาของพระนางเจ้ารำไพพรรณี แต่ไม่เคยพูดถึงชื่อสกุลเลย เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในกลุ่มพวกเรา ในขณะที่บันนี่เป็นคนจน แต่เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของเขา” อันนี้ก็เห็นถึงมิตรภาพผมก็คิดว่าปัจจุบันยังมีอย่างนี้อีกไหม คำว่า มิตรภาพระหว่างคนสูงศักดิ์กับคนต่ำชนชั้นแต่ทำงานด้วยกัน ก็ทำให้เกิดมีมิตรภาพขึ้นได้

นอกจากนี้ เมื่อผมรู้ว่าอาจารย์วิภา เป็นผู้ดำเนินรายการ ผมก็กลัวว่าจะถูกหาว่าบนเวทีมีแต่ผู้ชาย ผมก็เลยเอาความหลากหลายทางเพศมาพูดด้วย ก็คือ เสรีไทยนอกจากผู้ชายทำงานต่างๆ แล้ว ผู้หญิงก็มีบทบาทไม่ได้น้อยไปกว่ากันเลย ไม่ว่าจะป็นงานกาชาด งานวิทยุกระจายเสียง งานการข่าว ซึ่งท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ก็เล่าไว้น่าสนใจว่า

“ตามปกตินายปรีดีไม่เคยปรึกษาราชการบ้านเมืองกับดิฉัน แต่เมื่อการต่อสู้เพื่อคัดค้านผู้รุกรานเป็นหน้าที่ของราษฎรไทยทุกคนแล้ว ดิฉันก็ได้ช่วยนายปรีดีรับฟังวิทยุต่างประเทศเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของฝ่ายสัมพันธมิตร และบางครั้งก็ช่วยเขียนรหัสด้วยลายมือโดยไม่ใช้พิมพ์ดีด”

คำกล่าวนี้ ทำให้เห็นว่าพอถึงจุดๆ หนึ่งเราหลอมรวมทุกอย่างเลยว่าจะเป็นชนชั้น วรณะ ฐานะ อาชีพ จนกระทั่งความแตกต่างทางเพศและก็รวมกันได้

อีกประเด็นหนึ่งของความหลากหลายนอกจากสถานะของสังคมแล้ว ผมมองเห็น*ความหลากหลายทางการเมือง* ที่มารวมกันคือ ประเด็นนี้ผมสนใจมาก เพราะเราเห็นได้ว่าหัวหน้าใหญ่ของเสรีไทยที่อยู่ในประเทศคือท่านอาจารย์ปรีดี ในขณะที่หัวหน้าทางอเมริกาคือ ม.ร.ว.เสนีย์ ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกันในการการเมืองพอสมควร ในประเด็นความแตกต่างทางอุดมการณ์การเมือง นายจำกั๊ด พलगูร์ เคยทักท้วงท่านอาจารย์ปรีดีว่าไม่ยากให้ท่านอาจารย์ปรีดีหวังว่าคนที่เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยจะยินดี ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ในการร่วมมือกับท่านอาจารย์ปรีดี โดยท่านอาจารย์ปรีดีตอบคุณจำกั๊ด อย่างน่าฟังว่า

“คุณอย่าห่วงเลยในเรื่องนั้น เมื่อมาถึงขั้นนี้แล้ว เมื่อบ้านเมืองของเราตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ มีหรือคนไทยที่โหนจะไม่ดีใจ เมื่อทราบว่าได้มีการต่อต้านญี่ปุ่นได้ดินเกิดขึ้นในประเทศแล้ว ถึงแม้พวกเจ้านายก็เถอะ ท่านก็เป็นคนไทยเหมือนกัน ผมแน่ใจ ๑๐๐% ว่าคนไทยทุกคนจะไม่เข้ามาร่วมกับเราในทันทีที่ทำได้ ไม่มีใครมัวจะคิดเรื่องชิงดีชิงเด่นกันหรือปัญหาที่ตัดไปได้”

ตัวอย่างที่เห็นชัด ก็คือ ม.ร.ว. เสนีย์ ที่ไม่ชอบคณะราษฎรมาๆ ถึงขนาดเรียกว่ารัฐบาลกบฏ พ.ศ. ๒๔๗๕ กับท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ก็มาทำงานร่วมกันได้ แต่ถึงแม้ตัวอย่างนี้จะไม่ค่อย Smooth ก็ตาม เพราะหลังจากนั้น ม.ร.ว.เสนีย์ ก็เขียนข้อขัดแย้งกับท่านอาจารย์ปรีดีมาเรื่อยๆ ดังจะได้เสนอต่อไป แต่ประเด็นหนึ่งที่ผมประทับใจก็คือ การหลอมรวมความหลากหลายของท่านอาจารย์ปรีดีกับ ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ในประเด็นนี้ก็ถือว่า หัวอกของ ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท ผมก็เข้าใจว่าท่านก็คงไม่ชอบหน้าท่านอาจารย์ปรีดี ท่านองว่ามายึดอำนาจจากรัฐบาลของรัชกาลที่ ๗ ทำไม? อะไรประมาณอย่างนั้น แต่ท่านอาจารย์ปรีดีกับเจ้านายพระองค์นี้ก็มาสมานกันจนเป็นเนื้อเดียวกันได้ ดังที่ท่านอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ เคยเขียนในบทความชื่อ *พระบรมวงศานุวงศ์และขบวนการเสรีไทย* ว่า *“ทางอังกฤษได้ถามว่า ...อยากจะทำให้ ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท ซึ่งทรงยศเป็นร้อยเอกในกองทัพบกอังกฤษขณะนั้น เข้ามาด้วย ไม่ทราบหัวหน้าเสรีไทยจะยินดีต้อนรับหรือไม่ หัวหน้าเสรีไทยได้โทรเลขตอบในทันทีว่า “ขอเชิญท่านขึ้น (พระนามไม่เป็นทางการ) เสด็จเข้ามาด้วยความยินดี”* ใจความในโทรเลขนั้นตอนหนึ่งว่า

“เรื่องการเมืองภายในประเทศนั้นเป็นอันยุติไม่มีปัญหาอีกต่อไป เสรีไทยมีความมุ่งหมายอยู่อย่างเดียวที่จะรักษาเอกราชและอิสรภาพของ ประชาชาติไทย ทางราชการอังกฤษยังไม่แน่ใจ ได้โทรเลขถึงผมเป็นการ ส่วนตนถามว่า หัวหน้าเสรีไทยส่งโทรเลขตอบไปนั้น คำตอบมาจากใจจริง หรือว่าส่งไปเป็นเพียงพิธีและเพื่อแสดงอภัยตายเท่านั้น ผมเองได้ตอบ ยืนยันไปตามที่ได้สังเกตมาก่อนว่า คำตอบของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์นั้น ผมแน่ใจว่ามาจากใจโดยสุจริต”

กล่าวโดยสรุป ผมขออิมข้อเขียนของอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มาสรุปว่าฝ่ายราชาธิปไตยที่มี ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิทเป็นตัวอย่าง อาจ สมานไมตรีกับฝ่ายคณะราษฎรได้ เพราะต่างก็ลดอคติหันหน้าเข้าหากัน และยอมรับข้อเท็จจริง รวมถึงข้อบกพร่องของฝ่ายตน โดยที่ตนเอง พร้อมที่จะให้อภัยอีกฝ่ายหนึ่ง และขอให้อีกฝ่ายหนึ่งให้อภัยกับฝ่ายตน ด้วย และแล้วทั้งสองฝ่ายก็สามารถผนึกกำลังกันร่วมประกอบกรณียกิจ ด้วยกัน โดยมีไมตรีจิต มิตรภาพเป็นที่ตั้ง ผมจึงเห็นว่า ประเด็นการ หลอมความหลากหลายร่วมกันทางการเมืองในการทำงานเพื่อชาติ น่าจะเป็นกรณีศึกษาได้ใหม่กับกรณี “ความปรองดอง” “สมานฉันท์” ที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย ทำไมคนยุคนั้นที่ขัดแย้งกัน พอถึงเวลาก็รวม กันทำงานได้? เป็นต้น

หัวข้อที่ห้า ก็จะต้องดูการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชาติเสรีไทย เขาทำอะไรกันบ้างจริง ๆ ประเด็นนี้ผมอาจจะไม่ต้องพูดก็ได้เพราะหลาย ท่านในที่นี้ก็เป็นผู้เกี่ยวข้องเสรีไทยโดยตรง แต่ในมุมมองผมเป็นเหมือนเด็ก นักเรียนที่มารายงานหน้าชั้น ผมก็พยายามจะบอกว่า ผมรับรู้อะไรบ้าง ผมประทับใจอะไรบ้าง อะไรที่อยู่ในความทรงจำของผม

ประเด็นแรก ก็คือ กรณีของท่านอาจารย์ปรีดี ผ่านพระเจ้าช้างเผือก คือเรารู้ว่าคุณูปการของท่านอาจารย์ปรีดีต่อขบวนการเสรีไทยมีมากมาย เป็นต้นว่า ลอร์ดหลุยส์ เมาน์ทแบทเตน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่าย สัมพันธมิตร กล่าวสดุดีให้อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลที่สมควรได้ รับคำยกย่องมากที่สุดในสงครามแปซิฟิก

ผมยกตัวอย่างเรื่องพระเจ้าช้างเผือกขึ้นมา เพราะว่าผมสนใจว่า ท่านอาจารย์ปรีดีไม่ได้ต่อต้านญี่ปุ่นเพราะญี่ปุ่นมาบุกเรา ไม่ได้คิดเรื่องนี้ แบบปัจจุบันทันด่วน ท่านอาจารย์ปรีดีมองการณ์ไกลมาก ถึงขนาดที่ว่า

แตงนิยายเป็นภาษาอังกฤษ สร้างภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ เพื่อบอกว่า เมืองไทยรักสันติภาพ เราไม่เอาเผด็จการ เราสนใจประชาธิปไตย อันนี้ ผมมองว่าท่านอาจารย์ปรีดีมองการณ์ไกลมาก ที่ทำเรื่องแบบนี้ขึ้นมาใน สังคมได้ ดุยิ่งใหญ่มาก ที่เมื่อก่อนนี้เราสร้างหนังเป็นภาษาอังกฤษของเราเองได้ ในปัจจุบันก็มีน้อยทีเดียวที่เราจะหาหนังแบบพระเจ้าช้างเผือกได้ แต่อย่างไรก็ดี ผมก็บอกว่า ม.ร.ว.เสนีย์ ก็ยังขัดแย้งกับท่านอาจารย์ปรีดี อยู่ ผมไปสะดุ้งมาก เมื่ออ่านบันทึกของม.ร.ว.เสนีย์ ที่เขียนใน ชีวิตลิขิต หนังสืออัตชีวประวัติของท่าน ม.ร.ว.เสนีย์ เขียนว่า

“ความคิดของผู้มีอำนาจในเมืองไทยเช่นปรีดี บางทีก็ชอบกล ระหว่าง ปู่เป็นทูตที่อเมริกา พ.ศ. ๒๔๘๔ ก่อนสงคราม ปรีดีส่งประสาท สุขุม นำภาพยนตร์พระเจ้าจักรา ไปฉายที่นิวยอร์ก ก่อนนั้นเราได้ดูกัน มีภาพ คนกินข้าวด้วยมืออย่างสกปรก พระเอก พระเจ้าจักราภชนะพระเจ้าหงสาวดี บนหลังช้าง เพราะพระเจ้าหงสาวดีเมาเหล้า ก่อนขึ้นช้างปีนตก ๆ ปู่เห็นว่าแย่มาก ไม่ควรฉาย แต่พูดไม่ออก เพราะคุณประสาทลูกน้องปรีดียืนยันว่าของแกล ดี เข้าโรงภาพยนตร์ที่นิวยอร์กฉายได้ราว ๗ - ๘ วัน เจ้าของโรงภาพยนตร์ เลิกสัญญา ไม่ยอมให้ฉายต่อ เพราะไม่มีคนดู เสียชื่อโรงภาพยนตร์ ก็ทำนองเดียวกันที่ปรีดีแต่งเครื่องแบบทหารเรือ ตัดหนดครานาทหารเรือ ยึดวังหลวงจนคนจำได้”

ประเด็นแบบนี้คือ ผมสนใจว่า ผลงานของเสรีไทยที่เราคิด เรา ศรัทธา เราชื่นชมมากขนาดนี้กลับถูก Discredit โดยเสรีไทยด้วยกันเอง อันนี้ก็อาจจะมองว่าเราหลอมรวมความหลากหลายถึงขั้นไหน? ทำไม เสรีงานแล้ว เขาดำกันแบบนี้ อันนี้ก็ตั้งเป็นข้อสังเกตไว้

ประเด็นที่สอง นอกจากท่านอาจารย์ปรีดีแล้ว ผมรู้สึกชื่นชม คุณจำกั๊ด พलगูร์ เป็นอย่างมาก คือ คุณจำกั๊ด นอกจากมีบทบาทในการติดต่อระหว่างเสรีไทยในประเทศกับสัมพันธมิตร และประสานงานต่างๆ แล้วคุณจำกั๊ด ยังได้อุทิศชีวิตในการทำงานเสรีไทยที่ประเทศจีน อาจเรียกได้ว่าเป็น “ราชภู่พลี” ผมเอากร่าวๆ เลยก็ได้ว่า เรื่องคุณจำกั๊ด เราไม่ค่อยรู้จักเขาในปัจจุบันพอกลับไปอ่านหนังสือว่า คุณจำกั๊ด เป็นหัวหน้าคณะกู้ชาติที่เป็นแกนกลางของผู้นำชาวบ้านเสรีไทยสายอีสาน กับปัญญาชนในเมือง เป็นแกนกลางของเสรีไทยในประเทศเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก เรียกว่า อาจจะรองจากท่านอาจารย์ปรีดี

เลยก็ได้ คือคุณจำกัด กล้าที่จะทำงานเสี่ยงภัย เสี่ยงชีวิตยอมไปเมืองจีน ทั้งที่ไม่รู้ว่างานจะเสร็จไหม ชีวิตจะต้องทิ้งไหม

ประโยคอมตะ วรรคทองที่คุณจำกัดบันทึกเอาไว้ ก็คือ ท่านอาจารย์ปรีดีบอกคุณจำกัด ก่อนที่จะไปเมืองจีนว่า

“เพื่อชาติ เพื่อ Humanity นะคุณ เพราะหัตที่ที่สุด อีก ๕๕ วัน ก็คงได้พบกัน เพราะหัตนี้มันก้อย่างซ้ำอีก ๒ ปี ก็ได้พบกัน และถ้าเคราะห์ร้ายที่สุด ก็ได้ชื่อว่า สละชีวิตเพื่อชาติไป”

คุณจำกัดได้สละชีพไปเพื่อชาติตั้งนั้นจริง ๆ ก่อนที่จะเสียชีวิต คุณจำกัด บันทึกว่า “ฉลบจำ เธอคงอยู่ไปได้ ๆ นะ เธอคงคิดว่าได้อุทิศฉันให้แก่ชาติไปแล้วก็แล้วกัน” (ฉลบ ก็คือ ครูฉลบชลีย์ พลังกูร แห่งโรงเรียนทรูไทรยาน)

ผมอ่านแล้วก็สะท้อนใจมาก ว่าชีวิตคนๆ หนึ่งในที่เป็นบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย Oxford ความก้าวหน้าในอาชีพมีมากมาย แต่ยอมที่จะทำงานขนาดนี้เพื่อชาติ โดยที่ตัวเองก็ไม่ได้อะไรเลย นานวันเข้าทุกคนก็ลืมเขาไปหมดแล้ว มีโน้ตเตือนบอกว่าอีก ๕ นาทีเวลาหมด ก็จะจบเร็วๆ อย่างนั้นะครับ

ประเด็นที่สาม นอกจากบุคคลในขบวนการเสรีไทย คนที่เป็นสมาชิกในขบวนการเสรีไทยแล้ว ท่านอาจารย์ปรีดี ก็ได้เคยกล่าวถึงคนนอกขบวนการเสรีไทยไว้ในสุนทรพจน์ของ RUTH ว่า

“ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้า คราวนี้ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคนที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้าน ด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้น สามารถจะทำได้ หรือเอากำลังใจช่วยขับไล่อภัยผู้พ้นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่หนึ่ง ๆ อยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านผู้พ้นหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งสิ้น”

ผมก็ไปสะกดใจในบทบาทของพระยาทรงสุรเดช นิดหนึ่ง ว่าในช่วงท้ายสงครามญี่ปุ่นก็ไม่ค่อยชอบจอมพล ป. นัก ก็พยายามหาทางที่จะดึงคนอื่นมาเป็น นายกรัฐมนตรีแทนจอมพล ป. เพราะว่าช่วงท้ายของสงคราม จอมพล ป. ก็คงจะไปเข้ากับจีน ญี่ปุ่นก็ไปเชิญพระยาทรงสุรเดช

ให้มาเป็นนายกรัฐมนตรี อันนี้ก็เป็นที่ผมคิดว่า ถ้าเป็นละครจะซึ่งมาก คือพระยาทรงสุรเดช ลี้ภัยทางการเมืองไปชายขนมไทยอยู่ในกรุงพนมเปญ แล้วมีนายทหารญี่ปุ่น ๕ คนไปหาท่าน บอกว่า ญี่ปุ่นพร้อมจะผลักดันให้ท่านกลับมาเป็นอำนาจในเมืองไทยอีกครั้ง โดยทำงานเพื่อญี่ปุ่นประมาณนี้ พระยาทรงสุรเดช ได้ปฏิเสธญี่ปุ่นไปอย่างเด็ดขาด ลูกชายของท่าน คือ คุณทวิวงศ์ พันธุมเสน พูดอย่างน่ารักว่า “คุณพ่อเลือกที่จะเป็นคนชายขนมมากกว่ามาเป็นใหญ่เป็นโตอีกครั้งโดยมีญี่ปุ่นหนุนหลัง” นี่เราเห็นไปถึงหัวอกหัวใจของคนไทยที่ยอมเสียสละ ยอมทนลำบาก เพื่อว่าจะได้ไม่ต้องมาทำลายชาติด้วยมือของเราเอง เป็นประเด็นที่ผมคิดว่า ถ้าเราคิดเราน่าศึกษาเพื่อเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้น ให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจ น่าจะมีประโยชน์ต่อสังคม นอกจากว่าเสรีไทยเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ด้วยความที่ผมเร่ร่อนมาก ก็เลยจบแบบนี้เลยแล้วกันครับ ขอขอบคุณครับ

อาจารย์วิภา ดามณี

เป็นคนรุ่นใหม่ นะที่เก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีวิธีการ ของตนเองก็คือเนื่องจากว่าเราบอกว่าประวัติศาสตร์ของเสรีไทยในทางการศึกษาก็ดีในทางวิชาการก็ดีเราจะไม่ค่อยมีสิ่งที่เป็นเรื่องราวนะ ที่ตนเองแต่ว่าคุณกษิตีศ เป็นคนหนึ่งที่เก็บเอาบันทึกผสมเล็กผสมน้อย รวมทั้งคำบอกเล่ามารวมเอาไว้ นั่น ก็เป็นความเพียรพยายามอย่างยิ่ง อดบ่นให้อีกครั้ง

ช่วงต่อไป จะให้เวทีกับที่ประชุม ท่านใดมีคำถาม ขอให้ตั้งคำถาม แต่จะไม่อนุญาตให้อธิบายยาวๆ เพราะเวลาเหลือน้อย อยากให้ตั้งคำถามแล้วบอกด้วยว่า ท่านคือใคร มาจากไหน ขอเชิญค่ะ

ผู้เข้าร่วมเสวนา (๑)

ผมชื่อศิริช อังสุวัฒน์ ผมพยายามอยู่จนถึงวาระสุดท้าย อยากจะถาม มีข้อคิดว่าความเป็นธรรมของเราในสังคมไทยอาจจะยังไม่มีเต็มที่ คือเราต้องต่อสู้ ไม่เช่นนั้นคงไม่มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ความหลากหลายที่ผมมองถึงว่าความหลากหลายในด้านอาชีพด้วย ท่านอาจารย์ปรีดีความคิดกว้างไกลมาก เมื่อญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ท่าน

ส่งคุณพ่อผมไปภาคใต้ ไปเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทแร่ ท่านอาจารย์ปรีดี กลั้วว่าญี่ปุ่นเข้ามา และจะอุปถัมภ์กิจการเป็นของชาวต่างชาติทั้งหมด ท่านบอกว่า ทรัพยากรเหล่านี้เป็นของคนไทย เพราะฉะนั้นต้องให้คนไทยไปดูแลและถือครอง ผมถามว่าพ่อเป็นเสรีไทยหรือเปล่า ท่านเป็นคนหนึ่งในคณะราษฎร แต่ท่านก็ไม่เคยบอกผม แล้วผมก็ไม่เคยบอกว่าท่านเป็นเสรีไทย ทำไมไม่มีใครบอกเสรีไทยคืออะไร มีไหม มีจริงหรือเปล่า ผมไปถามคุณกฤษะ ปันยารชุน เพราะผมได้รับฟังจากคุณอา ท่านเสียชีวิตไปแล้ว เป็นเสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา ท่านก็บอกว่าเราหมดหน้าที่แล้ว เราก็ตองสลายตัว เราได้กล่าวคำปฏิญาณไว้ว่า เราไม่ต้องการใช้เสรีไทยเป็นฐานอำนาจทางการเมือง พอทำเสร็จแล้วก็สลายตัว ไม่เหมือนกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่ว่ากลุ่มเขาคือต่อต้านญี่ปุ่นสามารถมีอาวุธอยู่ในมือ แต่เขาต้องการอิสรภาพต่อต้านพวกอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็ลลาวก็ดี เวียดนามก็ดี หรือที่มาเลเซีย เสรีไทยเหมือนดังกับเราไปวัดในอุโบสถ เราจะเห็นภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามเยอะเยอะไปหมด แต่ไม่มีชื่อคนเขียนเลยครับ ทำไม? แต่ภาพเหล่านี้สร้างความประทับใจ ทำให้เรารู้จักพระพุทธศาสนาดีขึ้น แล้วยังสอนเรา น่าจะมาจากเพราะเขาไม่มีตัวตน ไม่มี Ego ผมคิดว่าคุณพ่อผมเองก็ไม่เคยพูด ไม่เคยเล่า ผมก็ไม่รู้ด้วยว่าท่านทำอะไรบ้าง แต่มาอ่านประวัติหนังสืองานศพ ท่านเคยไปอยู่ปักข์ใต้ ไปชี้ช้าง ไปทำเหมืองดีบุก ไปทำเหมืองทอง เอาทองนั้นไปขายที่มาเลเซีย ชี้ช้างไป อยากให้นักวิชาการช่วยศึกษานิดหนึ่งทางด้านอาชีพหลากหลายเหลือเกิน ตอนนั้นประเทศไทย เป็นประเทศที่ยากจน เราจำเป็นต้องการความหลากหลายทางด้านอาชีพ Engineer วิทยาศาสตร์ทางด้านเคมีต่างๆ เพื่อเลือกรวมพลคนหลากหลายพวกนี้ที่ ได้รับการศึกษาเพื่อมาสร้างประเทศ ฉะนั้นนี่เป็นด้านหนึ่งที่เราอาจจะมองได้นะครับ ขอบคุณมากครับ

ผู้เข้าร่วม (๒)

ผมชื่อปาจิน ฐานนากร เป็นประธานกลุ่มธรรมาธิปไตย ผมคิดว่าที่ผมมาฟังการเสวนา เรื่องเกี่ยวกับการปรองดอง ตั้งแต่ต้นมาของขบวนการเสรีไทยแล้ว ก็มาถึงประเด็นหลอมความหลากหลาย ผมได้ประเด็นตรงที่ว่า การปรองดองของสมัยเสรีไทยสมัยก่อน ที่ท่านวิทยากรพูดว่า ทำไมถึง

ปรองดองกันได้ ท่านอาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ ท่านพูดถึงว่า คนสมัยนี้กำลังสับสน เรื่องเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของประเทศ ใครเป็นเจ้าของประเทศกันแน่ ในยุคเสรีไทย ประเทศไทยเราหมดปัญหาเรื่องการทะเลาะกันหรือการตั้งคำถามว่าประเทศนี้เป็นของใคร ในช่วงยุคนั้นคนไทยก็ดี หรือผู้ที่เป็นผู้ปกครองก็ดี จะรู้ว่าตั้งแต่เราเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ประชาชนชาวไทยคือเจ้าของประเทศ ดังนั้นในยุคนั้น พอมีปัญหาเรื่องอะไรก็แล้วแต่เราสามารถหลอมรวมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ แต่มาในยุคสมัยนี้ท่านวิทยากรท่านพูดแต่ค้ำไว้ว่า ทำไมยุคสมัยนี้ถึงได้มีการพูดถึงเรื่องการปรองดอง แต่ปรองดองไม่ได้ แม้กระทั่งผมก็ไม่ยอมปรองดองครับ เพราะอะไร เพราะว่ามันยังตกลงไม่ได้ว่าใครคือเจ้าของประเทศเจ้าของอำนาจที่แท้จริง บางคนมองว่าประเทศนี้เป็นของกลุ่มคน แต่พวกที่รักประชาธิปไตย หรือว่าพวกที่นิยมระบอบประชาธิปไตย ในสายของคณะราษฎรอย่างผม ผมมีความมั่นใจว่า ประเทศนี้เป็นของประชาชน ดังนั้นสองกลุ่มนี้ก็ยังทะเลาะกันอยู่ ยังเห็นด้วยไม่ได้ ดังนั้นทำให้การปรองดองสมัยนี้ยังลงเอยกันไม่ได้

ประเด็นต่อมา คือ ณ วันนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญคือการไม่ยอมพูดความเป็นจริงกัน ประเด็นนี้เป็นปัญหาที่ทำให้เราปรองดองกันไม่ได้ ประเทศไทยเราโงกกันมาตั้งแต่สมัยไหนแล้ว ตั้งแต่สมัยปลายกรุงธนบุรี แม้กระทั่งการสวรรคตของพระเจ้ากรุงธนบุรี ปัญหาอยู่ที่ไหน การสวรรคตของรัชกาลที่ ๘ เป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงการปกครองมันดีหรือไม่ดี ไม่มีใครกล้าพูดเลยสมัย ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เรื่องเป็นอย่างไรขนาดเรื่องเกิดขึ้นไม่นานก็ไม่มีใครกล้าเขียนว่าเบื้องลึกเป็นมาอย่างไร ดังนั้นวินาทีนี้เราทะเลาะกันเรื่องการปรองดองปัญหา ปัญหาอยู่ตรงไหน ถ้ามองว่าเขากล้าพูดความจริงไหม ผมฟังท่านวิทยากรแล้ว ที่บอกว่าปัญหาที่เราทะเลาะกัน ก็คือใครเป็นเจ้าของประเทศ ขอขอบคุณครับ

ผู้เข้าร่วมเสวนา (๓)

ชื่อชัชชัยพร วีระยอนันท์ เป็นศิษย์เก่ารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อาจารย์พูดว่า Eric ในประเทศอื่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ บทบาท Eric ของประเทศอื่นคือ ถูกกลบบทบาทไปแล้ว แต่กลับ

กันประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนตัวอาจารย์คิดว่าเพราะอะไรคะ
ขอลงถามอาจารย์ชเนศ ค่ะ

อาจารย์วิภา ดามมณี

สรุปว่า เราได้คำถามพอสมควร ก็จะใช้วิธีว่า ให้คุณกษิตติดต่อก่อน
แล้วก็ไปจบที่อาจารย์ชเนศ

นายกษิต อินนทนาธร

ขอบคุณครับ ผมสรุปอย่างสั้นที่สุด คือ ผมรู้สึกงุนงงว่าที่ผมพูดมา อาจ
จะดูเป็นลบกับ ม.ร.ว.เสนีย์ อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่ท่านเป็นอาจารย์ที่
เขียนตำราคำอธิบายกฎหมายนิติกรรมและหนี้ที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง ซึ่งผม
ประทับใจในภาษาและคำอธิบายของท่านมาก ผมเลยขอนำคำของท่าน
มาสรุปดังนี้

“ที่เราเป็นไทยอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะคนแต่ก่อนเขายอมพลีให้ คนไทย
ต้องเอาเลือดทาแผ่นดินมาแล้วไม่ว่าจะแสนกี่ล้านคน กว่าเราจะเป็นไทย
หนี่ที่เราผูกพันเขาต่อเป็นหนี้เอกราช ซึ่งจะใช้สักเท่าใดก็ไม่วันหมดสิ้น
เมื่อได้ทำอะไรไปเป็นคุณแก่ชาติบ้านเมืองแล้วจึงเสมอตัว ไม่ผิดอะไรกับ
ที่เป็นหนี้เงินกู้เขาแล้วเอาเงินไปใช้เขา จะอ้างเอาเป็นความดีความดี
อะไรไม่ได้ อย่างมากได้แต่ความปิติที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน”

อันนี้ผมว่า เป็นความประทับใจมุมหนึ่งที่ทำให้แล้วไม่หวังผล
ตอบแทน ซึ่งก็สวยงามในคำของ ม.ร.ว.เสนีย์ ท้ายที่สุดผมอยากปิดท้าย
เรื่องราวของเสรีไทย โดยเอาคำของคุณทวี บุญยเกตุ พูดว่า

“เรื่องราวของเสรีไทยจะคงเหลืออยู่ก็แต่ความทรงจำเท่านั้น ซึ่ง
นานวันเข้าก็จะลึบเลือนไปในที่สุด” แต่ผมก็อยากเติมวงเล็บต่อว่า “หาก
เราไม่มารำลึกกันเช่นในวันนี้” ขอขอบคุณครับ.

อาจารย์วิภา ดามมณี

ขอเชิญอาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ ค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ่างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

อย่างที่คุณกษิตศ กล่าวไว้แล้ว เราจะพบว่า ถ้าเราส่งพื้นที่ให้กับคนรุ่นใหม่ ขึ้นชมกับประโยชน์ ขึ้นชมความงามของผู้คนต่างๆ เราก็จะได้แง่มุมใหม่ของชีวิตในเวลา มอง เพราะคนรุ่นก่อนมองแต่ละคนละฝ่ายด้วยความเครียดแค้น ชิงชัง รังเกียจ ขึ้นชมจนสุดๆ นั่นคือ Generation ที่ผ่านมา เพราะคนรุ่นนี้ขึ้นมาพร้อมกับผมคิดว่ากษิตศ มาพร้อมกับความมีตมณด้านข้อมูล นี่คือการพยายามของการที่หาหนังสือมาอ่านบนวิธีของตนเอง และผมคิดว่า เราก็จะทำงานให้เกิดมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของอดีต เช่น เสรีไทย ไม่ผิดนะครับ แต่เมื่อขบวนการถูกทำซ้ำๆ มากๆ ขึ้น คุณกษิตศ ก็จะเรียนรู้เองว่าอะไรพียงน่าเชื่อถือ หรืออะไรพียงที่จะโยนทิ้งไป เพราะวิธีการการศึกษาในเชิงหลักฐานเอกสารนั้นต้องมองว่าคนนี้พูดเมื่อไหร่ พูดในขณะเหตุการณ์ หรือหลังเหตุการณ์ หรือพูดเมื่อตายไปแล้ว การพูดและหลักฐานในการพูดต่อบริบทนั้นๆ เพราะคนมีการแก้ตัวให้การกระทำของตนเองตลอดเวลา ดังนั้นเหตุใดจึงต้องมาเรียนประวัติศาสตร์กับพวกเรา เพราะพวกเราไม่ได้สอนเนื้อหาประวัติศาสตร์ แต่เราสอนวิธีการเข้าใจอดีตและการสร้างอดีตหลักฐานที่ตกทอดมาถึงเราถูกคัดสรร มีขบวนการคัดสรร ดังนั้นเวลาผมเริ่มต้นกับนักศึกษาของผม ผมต้องบอกว่าถ้านักศึกษาต้องการรู้เรื่องอะไร ต้องอ่านหนังสือที่ดี หนังสือที่ดีนั้นต้องดูว่าใครแต่ง เช่น อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ประวัติการเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ คือหนังสือที่จะทำให้ท่านเข้าใจถึงการต่อสู้ทางการเมือง หรือหลักฐานการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๗๕ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งในเล่มนี้ ผมคิดว่าเป็นการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขบวนการเสรีไทย และปฏิภริยาที่โต้ตอบกลับขบวนการเสรีไทย ที่มีรายละเอียดที่น่าเชื่อถือทางวิชาการ แต่ถ้าไปในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะพบคนจำนวนมากที่เขียนทั้งค้างไว้ คนจำนวนมากที่เขียนไว้แล้ว เราอ่านไปแล้ว ก็เต็มไปด้วยความมุงงง และเกิดการโต้ตอบกันใหม่ๆ เวลาเริ่มต้นอ่านต้องดูว่าจะอ่านงานของใคร การอ่านงานของใครย่อมชี้ทิศทางที่จะทำให้ข้อมูล และวิธีคิดของตนเองนั้น จะเปิดกว้างหรือไม่หากท่านอ่านงานของคนที่ยื่นรักชาติ รักแผ่นดิน รักสถาบัน ท่านก็จะพบว่าท่านก็จะไม่เห็นอะไรเลย แต่ถ้าท่านอ่านงานวิชาการ ท่านจะพบการวิพากษ์วิจารณ์

ในทุกๆ ด้าน นักวิชาการมักจะถูกโจมตีจากทุกฝ่ายที่มีอำนาจ เพราะนักวิชาการคือผู้ที่วิจารณ์ขบวนการทั้งหมด เช่นผม...ก็ไม่แปลกใช้ไหมที่ผมจะถูกคุณทักษิณฟ้องบริษัท ITV ฟ้อง ๘๐ ล้าน ฐานที่เขียนบทความไว้ ๗๐ บรรทัด นี่คือการเป็นนักวิชาการ ต้องเสี่ยงกับคุณตาราง คำตัวแค่ว่าสองพันบาท แต่นี่คือจุดเริ่มต้นที่บอกลูกหลาน ให้เลือกอ่าน เช่น หนังสือที่เขียนโดย อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ มีเยอะมาก อาจารย์ธีรศักดิ์เพชรเลิศอนันต์ อาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ เป็นต้น ท่านจะได้ชุดข้อมูลความรู้ที่เปิดหู เปิดตา นี่คือวิธีการเริ่มต้นของการเข้าใจเรื่องราวอดีตที่เร็วที่สุดของสังคมบ้านเรา ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

ผมขอตอบสองคำถาม คำถามแรก ที่ถามว่าจะหลอมรวมชาติศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างไร ใช้ไหมคือ ปัจจุบันนี้แทบทุกประเทศหลอมรวมสถาบันหลักๆ เอาไว้หมดแล้ว ในนามของรัฐประชาชาติ ก็คือการเกิดขึ้นของชาติสมัยใหม่ มีองค์ประกอบหลักที่แต่ละประเทศมีแล้วจินตนาการว่าต้องเป็นหนึ่งเดียว เป็นรูปแบบใหม่อันเดียวกันที่นี้ข้อแตกต่างคือว่ารัฐสมัยใหม่ส่วนใหญ่ในยุโรปได้เปลี่ยนผ่านแล้วทุกประเทศส่วนใหญ่ จากรัฐที่เรียกว่าราชาธิราช มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คือมีระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หลังจากนั้นเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนมาเป็นรัฐประชาชาติ เปลี่ยนการปกครองระบบกษัตริย์เป็นระบอบประชาธิปไตยองค์ประกอบของรัฐก็คือจากคนๆ เดียว มาสู่คนจำนวนมากที่เรียกว่าประชาชน หรือพลเมือง เพราะฉะนั้นองค์ประกอบจะต้องหลอมรวมกัน ที่นี้ปัญหาก็คือว่าบางรัฐเส้นทางของการเปลี่ยนไม่ได้เปลี่ยนแบบเด็ดขาด ลื่นไป แต่มีความต่อเนื่องหรือคงรักษาของรูปแบบเดิม ทุกรัฐจะมีปัญหาองค์ประกอบว่า ส่วนไหนจะมาก ส่วนไหนจะน้อย อย่างสหรัฐอเมริกา เขาไม่มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะว่าเขาไม่มีแต่ประชาชน แต่ว่าเขายังมีปัญหาเรื่องว่า ใครคือประชาชน อย่างตอนนี้โอบามา ต้องการออกนโยบายใหม่ เพราะว่าคนหนีเข้าเมืองเยอะเป็นล้านคนทุกๆ ปี แต่เขาแก้ปัญหาแล้วยังได้ไม่หมด ไม่มีทาง เพราะคนอยากจะไปหางานทำกัน ณ ตอนนีเขาก็ต้องทำนโยบายเมื่อยังไม่รู้สึกลับปีมาแล้ว พุดง่าย ๆ อยู่ในสถานะแบบนี้ให้มารายงานตัวแล้ว จะให้

ฐานะยังไม่เป็นพลเมือง แต่ว่ามีโอกาสที่จะได้เป็น นั่นเป็นปัญหาของสหรัฐอเมริกา คือว่าปัญหาเรื่องใครเป็นราษฎรเป็นพลเมืองเต็มขั้น ปัญหาเดียวกันตลอดเวลา มาจากที่ไหน มาเมื่อไหร่ พ่อแม่อยู่ที่ไหน เกิดที่ไหน ได้สิทธิอย่างไร จะเดียวกันตลอด ของเราไม่ค่อยเดียวกันเท่าไร เราไปเถียงเรื่องสถาบัน ใครจงรักภักดีกว่าใคร ซึ่งแต่ก่อนก็ไม่เถียงมากเท่าไร มาเถียงกันตอนหลัง คือเป็นปมพุดง่าย ๆ ว่าถูกนำมาใช้ทางการเมือง

คำถามสุดท้าย Eric ไทย ทำไมถึงไม่เปลี่ยนกัน หรือไม่ถูกทำให้เปลี่ยน คือถ้าจะตอบจากข้อมูลจริงๆ ก็ เพราะสงครามไม่รุนแรงมากกว่าที่อื่น การสู้รบกันจนถึงขั้นต้องระดมลูกหลานของคนแนะนำเข้ารบไม่เกิดขึ้นใหม่ หลายประเทศรวมทั้งญี่ปุ่นแพ้สงครามจะถูกประเทศที่ชนะ เช่น สหรัฐอเมริกา เข้ามาเปลี่ยนโครงสร้างหลายๆ อย่าง เช่น รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เป็นผู้ร่างให้ รัฐธรรมนูญห้ามตั้งกองทัพ เดี่ยวนี้ ญี่ปุ่นไม่มีกองทัพ ไม่มีกลาโหม เสร็จแล้วสหรัฐอเมริกา ให้ญี่ปุ่นต้องปฏิรูปที่ดิน ผมคิดว่าการปฏิรูปที่ดินเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทุกประเทศ เวียดนามก็เปลี่ยน จีนก็เปลี่ยน พุดง่าย ๆ ว่า พลิก พลิกเอาข้างล่างขึ้น ให้พัฒนาการต่อ ให้ไปสู่ตรงนั้น แต่ว่านโยบายเหล่านี้ตั้งแต่เค้าโครงการเศรษฐกิจ ของคณะราษฎรก็ไม่ผ่านแล้ว หลังจากนั้นมาก็ทำไม่ได้ แม้แต่เรื่องการปฏิรูปที่ดิน ประเทศไทยก็ปฏิรูปที่ดินไม่ได้ และก็ไม่ได้ไปอีกเลย สรุปเมื่อโครงสร้างการเมืองไม่ได้เปลี่ยนถึงขนาด พลิกคว่ำ โครงสร้างเศรษฐกิจไม่ได้เปลี่ยน หมายความว่า คนที่มีโอกาส มีความได้เปรียบ ก็ได้เปรียบต่อไป และยิ่งหลังสงครามสงบแล้ว มีมากขึ้น คนที่ได้เปรียบก็ต้องดีขึ้นกว่าคนอื่นๆ อื่น นี่คือคำตอบ

อาจารย์วิภา ดาวมณี

สำหรับวันนี้ เรามารำลึกถึง ๖๗ ปี ของวันสันติภาพไทย สิ่งที่เราเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ จะไม่มีชีวิตหรือไม่มีที่อยู่เลย ถ้าเราไม่สามารถ นำมารับใช้และต่อยอดในปัจจุบัน แล้วก็วันนี้เราคงได้รับความหลากหลาย จากท่านวิทยากรทุกท่าน ขอขอบคุณวิทยากรทุกท่าน และขอปรบมืออีกครั้งหนึ่ง ค่ะ

ทหารสหประชาชาติที่เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยเดินแถวสวนสนามต่อพระพักตร์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และต่อลอร์ดหลุยส์เมาท์แบทเดน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรประจำยุทธภูมิเอเชียอาคเนย์ ณ ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔

นายปรีดี พนมยงค์

ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

นายสงวน ตุลารักษ์

พันตรีป๋วย อึ๊งภากรณ์

จำกัด พलगกูร

พลเรือเอก ลอร์ดทูลย์ส์
เม้านัทแบทเดน

นายเตียง ศิริขันธ์

ทอง กัณหาทรรณ
หัวหน้าเสรีไทยสายแพร่

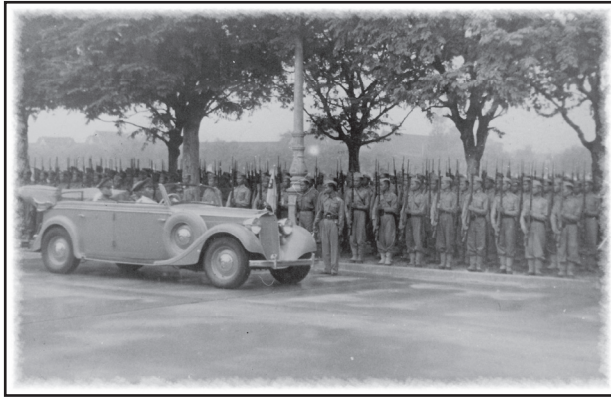

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗

บุคคลสำคัญในขบวนการเสรีไทย

DECLARATION
PEACE

**UNDER THE NAME OF HIS MAJESTY KING
ANANDA MAHIDOL
THE REGENT**

(by notification of the President of the Assembly of the People's
Representatives dated 1st August B.E. 2487) (A.D. 1944)

PRIDI BANOMYONG

Whereas Thailand has pursued a definite policy of maintaining strict neutrality and of resisting foreign aggression by all means, as is clearly evident from the enactment in 1941 of the Duties of Thais in Time of War Act, this absolute determination was made clear when Japan moved her forces into Thai territory on December 8, 1941, by acts resisting aggression everywhere, and many soldiers, policemen and civilians lost their lives thereby.

This circumstance, which stands as evidence in itself, shows clearly that the declaration of war on Great Britain and the United States on January 25, 1942, as well as all acts adverse to the United Nations, were acts contrary to the will of the Thai people and constitute an infringement of the provisions of the constitution and the laws of the land. The Thai people inside well as outside

the country, who were in a position to help and support the United Nations who wish to maintain world peace, have taken action by every means to assist them as most of them are already aware of. This demonstrates once again that the Thai people did not approve the declaration of war and acts adverse to the United Nations as already mentioned.

Now that Japan has agreed to comply with the Declaration of the United States of America, Great Britain, China and the Soviet Union which was concluded in Potsdam, peace has been restored to Thailand as the Thai people have wished.

The Regent, in the name of His Majesty the King, hereby openly proclaims on behalf of the Thai people that the declaration of war on the United States and Great Britain is null and void and not binding on the Thai people as far as the United Nations is concerned. Thailand has resolved that the good friendly relations existing with the United Nations prior to December 8, 1941, shall be restored and Thailand is ready to cooperate fully in every way with the United Nations in the establishment of the stability in the world.

As for the territories of the occupancy of which Japan entrusted to Thailand, namely the States of Kelantan, Trengganu, Kedah, Perlis, Kengtung, and Muang Phan, Thailand has no desire of those territories and is ready to arrange for their delivery as soon as Great Britain is ready to take delivery thereof.

As for any other provisions of the law having effects adverse to the United States, Great Britain, and the British Empire, their repeal shall be considered hereafter. All damage of any kind resulting from those laws will be legitimately made good.

In conclusion, all the Thai people, as well as aliens who are in the Kingdom, are requested to remain in tranquility and not to commit any act that will constitute a disturbance of public order. They should hold steadfastly to the ideals which have been laid down in the resolutions of the United Nations at San Francisco.

PROCLAIMED ON THE 16TH DAY OF AUGUST B.E. 2488
(A.D. 1945) BEING THE 12TH YEAR OF THE PRESENT REIGN

Countersigned:
Tawee Punyaketu (Bunyaket)
Minister

ที่ นร ๐๒๐๑/ว ๔๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๓๔

เรื่อง ๕๐ ปี วันสันติภาพ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๔

เรียน กระทรวง ทบวง กรม

ด้วยสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบกำหนดให้วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๔ เป็นวันสันติภาพของไทย เนื่องจากตรงกับวันครบ ๕๐ ปีแห่งการที่ไทยได้ประกาศสันติภาพหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง และสมควรที่จะจัดงานฉลองรำลึกถึงโอกาสดังกล่าว โดยเฉพาะการรำลึกถึงคุณงามความดีของขบวนการเสรีไทย ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้วเห็นว่า ในหลักการ น่าจะสนับสนุนการประกาศให้วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันแห่งสันติภาพ โดยเน้นถึงบทบาทในทางสร้างสรรค์ของไทยในการส่งเสริมและรักษาสันติภาพมากกว่าจะเน้นเรื่องความสูญเสีย และผลกระทบจากสงคราม ส่วนในเรื่องพิธีการทางศาสนาและกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสันติภาพดังกล่าว หากเป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมและเชิดชูเกียรติคุณความดีของขบวนการเสรีไทยก็น่าจะให้การสนับสนุนได้ โดยให้องค์รภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ในภาพรวมควรเห็นถึงเรื่องสันติภาพ

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๔ ลงมติว่า เห็นชอบในหลักการกำหนดให้วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสันติภาพของไทยโดยไม่เป็นวันหยุดราชการ และให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเจ้าของเรื่องจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและกำหนดกิจกรรม จัดทำรายละเอียดเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เน้นเรื่องสันติภาพ ส่งเสริมและสร้างสรรค์ความสามัคคี โดยมีรูปแบบที่เรียบง่าย ประหยัด และมีลักษณะในทางวิชาการ

จึงเรียนยืนยันมา/จึง เรียบมา เพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิษณุ เครืองาม)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

12 ต.ย. 2538

กองกลาง

โทร. ๒๔๑๒๒๕๐

โทรสาร ๒๔๒๔๑๙๓

รับ ๒๒๕
๕
๒๕๓๔
๒๕๓๔
๒๕๓๔